

ч. 2 (190) 2018

ПЛАСТОВИЙ ШЛЯХ

ЖУРНАЛ
ПЛАСТОВОЇ ДУМКИ
ТА ІНФОРМАЦІЇ

Національна приналежність, як і родинна приналежність, є частиною Богом установленого порядку, і тому в християнському світогляді патріотизм і родинна любов є такими конечними чеснотами, як правдомовність, справедливість чи інші.

Любомир Гузар

Перед початком урочистої збірки на честь відзначення Дня Пластової Присяги.
28 квітня 2018 р., Київ, Михайлівська площа. Фото Андрія Скробача

ПЛАСТОВИЙ ШЛЯХ

PLASTOVY SHLIAKH

Реєстраційне свідоцтво KB №2821 від 12 грудня 1996 року.
Видається щоквартально
© Видає Головна Пластова Булава. Відповідальний за випуск —
пл. сен. Юрій ЛЕСЬКІВ

2 (190) 2018

пл. сен. Юрій ЛЕСЬКІВ
ГОЛОВНИЙ РЕДАКТОР

РЕДАКЦІЯ:

пл. сен. Любомир ОНИШКЕВИЧ
пл. сен. Лариса ОНИШКЕВИЧ
СПІВРЕДАКТОРИ

ст. пл. Тетяна ЛУЩЕНКО
АДМІНІСТРАТОР В УКРАЇНІ

пл. сен. Ольга СВДІЗИНСЬКА
МОВНИЙ РЕДАКТОР

к. і. н. Андрій СОВА
ст. пл. скоб Тарас ЩЕПАНЯК
ЧЛЕНИ РЕДАКЦІЇ

пл. сен. Мирон БАБ'ЮК
АДМІНІСТРАТОР

ст. пл. вірл. Марічка ПАВЛИШАК
МИСТЕЦЬКЕ ОФОРМЛЕННЯ

АДРЕСИ АДМІНІСТРАЦІЇ

В УКРАЇНІ:
Пластовий шлях, Тетяна Луценко
а/с 104, м. Київ, 04111, Україна
luchtchenko@gmail.com
В ДІЯСПОРІ:
Plastovy shliakh, Myron Babiuk
737 Ulana Lane, Webster, NY 14580-9164, USA
585-872-4263, printmyron@gmail.com

АДРЕСИ ДЛЯ ЛИСТІВ

В УКРАЇНІ:
Пластовий шлях, Юрій Леськів
а/с 92, м. Самбір Львівської обл., 81400, Україна
тел. 067-921-7012
plast.shliakh@gmail.com
В ДІЯСПОРІ:
Plastovy shliakh, L. Onyshkevych
5842 Wyndham Circle N., #105 Columbia, MD 2144
tel. 410-740-1323
onyshlub@gmail.com

Статті, підписані прізвищем, псевдонімом, ініціалами автора, відбивають погляди автора, які не завжди збігаються з думками редакції чи пластового проводу і не конечно є офіційною позицією організації Пласт. Редакція застерігає за собою право виправляти мову, стиль, а часом скорочувати надіслані статті та відсилати авторам до зміни ті листи, які, на думку редакції, могли б бути для когось образливими. Використання матеріалів, в тому числі і ілюстрацій, є дозволене за умови посилання на журнал «Пластовий шлях».

Просимо читачів вчасно повідомляти про зміни адреси у відповідні адміністрації. Журнали, які повернулися не з вини адміністрації, висилатимемо вдруге на нову адресу тільки за додаткову платню.

© ПЛАСТОВИЙ ШЛЯХ №2 (190) 2018
З усіма питаннями щодо поширення журналу звертатися в редакцію.
Електронна пошта: plast.shliakh@gmail.com
На першій сторінці обкладинки — пл. сен. Марко Чуквінський, ЧМ, — один з перших, хто відновлював морське пластування в Україні, та віце-адмірал Військово-Морських Сил ЗС України Ігор Воронченко — командувач ВМС України. Одеса, 29 квітня 2018 р.
/ Фото Романа Балука

ЗМІСТ

ВІД РЕДАКЦІЇ

5 Юрій Леськів
Заохочуємо до співпраці

ОФІЦІЙНЕ

6 Вибори Начального Пластуна — на пластовій мережі
6 У Канаді відбувся черговий Крайовий Пластовий З'їзд

3 ПЛАСТОВОГО ЖИТТЯ

7 Оля Герус
Роздуми, нав'язні 2-им Крайовим Пластовим Конгресом
10 Юрій Юзич
100 вишколів і 1370 випускників за 7 років
12 Роман Балук
На прапор і гюйс — струнко! Український прапор піднести!
15 Анна Кравчук
День Пластуна 2018
18 Дмитро Колесник
Благодійний вечір Пласту у Києві
22 Марта Сусук
У столиці України відсвяткували століття Київського Пласту
26 Юрій Леськів
У цей день переплелися завзяття, піднесені почуття та смуток

ДУМКИ СТАРОГО ВОВКА

28 Старий Вовк
Чи є потреба змін у пластовій програмі?

БУТИ ВІРНИМ УКРАЇНІ

30 Юрій Леськів
Олександр Нечипорук: «У відповідальний момент кожна людина була на вагу золота»

НАШІ ІНТЕРВ'Ю

34 Юрій Леськів
Юрій Мончак: «Сконцентруймо увагу на розвитку Пласту, на засадах і принципах, на тому, що робить нас сильними»

ПЛАСТОВІ ПОСТАТІ

40 Ольга Свідзинська
пл. сен. Дмитро Григорак, ЧСВВ, єпископ Бучацький

НА ВІЧНУ ВАТРУ

43 Григорій Бурбеза
44 Василь Гладкий
45 Володимир Воловодюк
46 Степан Павлишин
48 Орест Слупчинський

ОГЛЯДИ І ПОГЛЯДИ

50 Ольга Свідзинська
Побачила світ книга про Івана Боберського

ПЛАСТОВА ІСТОРІЯ

52 Андрій Сова
Зустріч Івана Боберського з пластунами під час його візиту до Львова 1928 року

ПЛАСТОВА КОЛЕКЦІЯ

55 Андрій Ребрик
На честь першого чвертьстоліття: листівки з нагоди 25-ліття Пласту

ФОТО АНДРІЯ СКРОБАЧА

пл. сен. Юрій Леськів, СМ
ГОЛОВНИЙ РЕДАКТОР

ЗАОХОЧУЄМО ДО СПІВПРАЦІ

Швидко збігає час. У розпалі пластове літо: багато хто зайнятий підготовкою до таборування, а хтось уже активно таборує. Ми ж на сторінках нового числа журналу зафіксували ті події весни-2018, які стали історією і не могли не потрапити в поле зору редакційного колективу. Це, зокрема, черговий пластовий з'їзд у Канаді, діяльність Виборчої комісії Начального Пластуна. Та найбільше знакових, на наш погляд, подій відбулося в Україні. У Києві проведено Благодійний вечір та відзначення 100-ліття з часу створення Пласту у столиці, на Тернопільщині відзначено річницю першої Пластової Присяги, у Львові відбувся День пластуна, а в Одесі члени нашої організації взяли участь у відзначенні на державному рівні 100-ліття від дня підняття українських прапорів на Чорноморському флоті.

Протягом декількох минулих місяців найрізноманітніших пластових подій по різних краях відбулося значно більше. Охопити їх, навіть у 60-сторінковому кварталнику, нелегко. Тому просимо вас, шановні читачки й читачі: інформуйте нас заздалегідь про акції, імпрези, пластові урочистості, які, на ваш погляд, могли б зацікавити читачку аудиторію. А ще краще — надсилайте дописи і фотоілюстрації. Отож, заохочуємо до творчої співпраці з нашим редакційним колективом.

Колись більш поширеною була практика пересилання на поштову чи електронну скриньки «Пластового шляху» періодичних курінних видань та вісників, підготованих крайовими проводами. Цей матеріал стає надбанням львівського пластового музею-архіву, але перед тим редакція уважно знайомиться з ним. Це теж цікаві інформаційні джерела, дещо з яких отримує своє відображення у журналі.

Дякуємо за ваші відгуки про журнал, побажання та думки про те, як покращувати його. Зокрема, з листів довідуємося, що цікавими були б статті про пластову працю в так званих менших краях — тобто в країнах, у яких наша організація зароджується або діє порівняно недавно. Журнал надходить у два десятки країн. Отож, завдяки

й цьому засобу комунікації недавно зароджене нечисленне пластове об'єднання зможе відчувати себе невід'ємною складовою великої пластової родини.

Однією з ознак журналу є постійна розповідь про історію й теперішню діяльність пластових куренів — як давніх, так і молодих. Зазвичай друкуємо згадані публікації з нагоди ювілейних дат. Такі були чи будуть і цього року. «Перші Стежі», «Побратими», «Червоні Маки»... Ми радо розповімо про ці та інші курені, але потребуємо співпраці у підготовці матеріалів.

Мабуть, ви помітили, що на зміну рубриці «Пластова філателія» прийшла нова — «Пластова колекція». Це не означає, що відтепер ніде буде довідатися про маловідоме від знавців чи колекціонерів пластової марки. Ми лише розширили можливості рубрики. В ній поміщуватимемо розповіді про листівки, відзначки з пластових таборів чи подій, фотографії тощо. Одне слово, друкуватимемо тут всілякі цікавинки, пов'язані з пластовим колекціонуванням.

Наразі до редакційного колективу не зголосився жоден з пластунів — фахівців-комп'ютерників. Тому, на жаль, діяльність з поширення журналу за допомогою Інтернету ще не розпочато. Однак сподіваємося, що такі цього року вдасться зробити все можливе, щоби в майбутньому кожне свіже число «Пластового шляху» було доступним як на паперовому, так і електронному носіях.

Редакційному колективові приємно відчувати, що наша праця не є марною і потрібна для пластового загалу. Журнал перестав надходити в друкарню із затримками, що повернуло довіру і зацікавлення читачів. Серед іншого, доброю ознакою стало те, що кількість читачів «Пластового шляху» в Україні у 2018 році зросла у понад два рази, і це в основному старші пластуни та пластунки або «молоді» сеньйори. Хотілося б, щоб невдовзі вони поповнили і коло авторів (не лише як хроністи сучасного пластування, а й аналітики). Віримо, що так і станеться.

ВИБОРИ

НАЧАЛЬНОГО ПЛАСТУНА

Під цією рубрикою в попередньому числі «Пластового шляху» йшлося, зокрема, про початок процесу формування списків дійсних членів крайових організацій, які мають право голосу на майбутніх виборах Начального Пластуна.

На даний час такі списки сформовано. Про це 1 березня на офіційній сторінці КУПО plast.org повідомив голова Виборчої комісії Начального Пластуна пл. сен. Степан Липинський:

«В імені комісії я хотів би подякувати всім членам проводу Пласту в світі за підтримку у приготуванні списків дійсних членів. Сьогодні наша ситуація така:

США — 1287 дійсних членів,
Канада — 584,
Аргентина — 41,
Велика Британія — 59,
Німеччина — 141,
Україна — 1127,
Австралія — 286,
Польща — 27.

Загальна кількість — 3552 дійсних члени».

Від 1 червня і протягом 90 днів триває процес подання кандидатів на пост Начального Пластуна. Це може зробити будь-хто з дійсних членів Пласту, додавши листу підписів членів нашої організації, які підтримують кандидатуру. «Грамота про вибори і пост Начального Пластуна» вимагає підписи 3 відсотків дійсних членів організації (тобто 108 осіб). Пропозицію на кандидата і листу підписів слід вислати на e-адресу vkpr@plast.org форматом PDF.

Редакція

У КАНАДІ ВІДБУВСЯ ЧЕРГОВИЙ КРАЙОВИЙ ПЛАСТОВИЙ З'ІЗД

Булава видань та інформації ГПБ

24—25 лютого 2018 року в Торонті відбувся XXXII Крайовий Пластовий З'їзд, на якому обрано провід на 2018—2019 роки у такому складі:

КРАЙОВА ПЛАСТОВА СТАРШИНА

Голова — пл. сен. Богдан Колос
Заступник голови — пл. сен. Дарія Градюк-Горбай
Писар — пл. сен. Віра Чайковська
Скарбник — пл. сен. Олена Цоба
Референт УПН — ст. пл. Дорота Андрусак
Заступник референта УПН — пл. сен. Анна Глібка
Референт вишколу УПН — ст. пл. Леся Копко
Референт УПЮ — ст. пл. Таня Яців-Жураківська
Референт вишколу УПЮ — пл. сен. Наталка Мисаковець
Референт УСП — ст. пл. Остап Войчишин
Референт УПС — пл. сен. Мирон Пеняк

КРАЙОВА ПЛАСТОВА РАДА

Голова — пл. сен. Ганя Шиптур, Гр
Член КПр — пл. сен. Андрій Тарапацький
Член КПр — ст. пл. Марко Якута

СТАНИЧНІ

Едмонтон — пл. сен. Маркіян Лазурко
Калгарі — пл. сен. Андрій Худич
Вінніпег — пл. сен. Марта Гнатів
Сейнт Кетеринс — пл. сен. Оля Ткачук
Торонто — пл. сен. Любко Белей
Оттава — ст. пл. Лукаш Мончак
Монреаль — пл. сен. Тарас Конанець

ДОРАДНИКИ

Референт до КУКу — пл. сен. Ганя Шиптур
Референт мережі — пл. сен. Лев Пясецький
Референт інклюзивності — ст. пл. Іванка Сохоцька
Представник до комісії 6-го Пластового Конгресу — пл. сен. Ганя Шиптур
Представник до виборчої комісії Начального Пластуна — пл. сен. Олена Цоба

РОЗДУМИ, НАВІЯНІ 2-ИМ КРАЙОВИМ ПЛАСТОВИМ КОНГРЕСОМ

ст. пл. гетьм. вірл. ОЛЯ ГЕРУС, ЧоК,
голова Крайової пластової ради України

У попередньому числі «Пластового шляху» ми розпочали розмову про Пластовий Конгрес в Україні. Хочу її продовжити, розповівши про результати аналізу залучення нових дорослих членів і стану виховництва загалом.

Розуміючи, що чисельний ріст Пласту можливий тільки при значному рості кількості нових дорослих членів, крайовий провід аналізує і працює над програмою залучення членства з громади. Уже кілька років діє централізоване вікно зголошення дорослих осіб в Пласт в Україні — Plast Join (<http://www.plast.org.ua/join/join.html>).

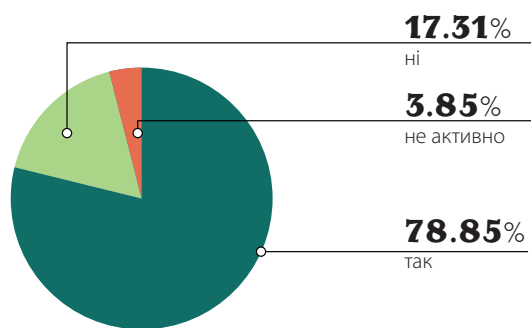
Виповнені форми опрацьовуються працівником КПС і передаються в осередки відповідним референтам для подальшого залучення зголошених до місцевого осередку. Відомо, що дійсне членство Пласту поповнюється двома шляхами: юнаки переходять до УСП і дорослі люди, зацікавлені пластуванням, вступають в організацію. Отже, протягом 2014—2017 років дійсними членами Пласту з громади стало: 15 осіб у 2014 році (70 загалом), 20 осіб в 2015 році (93 загалом), 25 осіб в 2016 році (97 загалом), 34 в 2017 році (122 загалом). В рамках аудиту Пласту було проведено опитування осіб, які доєдналися до Пласту з громади, аби зрозуміти їхню мотивацію, труднощі, з якими вони стикаються, і скласти загальний портрет зголошеного. В опитуванні взяло участь 53 особи. 78 % опитаних активно пластують зараз; 64 % опитаних належать до пластових куренів.

Проводячи аудит залучення волонтерів, ми поставили собі запитання: звідки найчастіше дорослі довідуються про Пласт і чи на момент вступу вони належали до іншої громадської організації? 85 % опитаних довідалися про Пласт від своїх друзів і тільки 17 % на момент вступу належали до іншої громадської організації. Ці показники підтвердили наші очікування (найчастіше до Пласту люди приходять через знайомство), проте не підтвердили гіпотезу, що нам вдається активно залучати дорослих з інших громадських організацій.

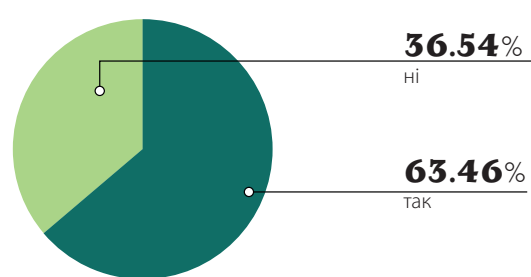
Найцікавішими питаннями в опитуванні була мотивація і перешкоди на шляху від зголошення до набуття дійсного членства. 29 % опитаних мотивувало доєднатись до Пласту середовище, 21 % — бажання працювати з дітьми, 19 % — бажання займатись волонтерством і змінювати Україну, 15 % вказали, що для них важливою була приналежність до суспільно-корисної організації, ще 8 % привели у Пласт подорожі й останні 8 % — можливість саморозвитку. Загалом це підтвердило 5 слів ключового повідомлення, яке PR-служба Пласту використовує для комунікації назовні: пригоди, волонтерство, самовдосконалення, відповідальність та українство.

21 % опитаних не мали труднощів при вступі до Пласту, в той час як 79 % мали, з-поміж них: довге очікування і документи були складніші для 27 %, відсутність підтримки — для 11 %, складності в пошуку потрібної інформації — 10 %, матеріальне забезпечення 6 %, 4 % вказали стосунки між членами станиці як проблему і ще 21 % вказали на інші причини. З опитування можемо зробити висновки, що нам потрібно продовжувати вдосконалювати систему залучення волонтерів з громади, зокрема надавати доступ до необхідної інформації, а також підшукувати друга-наставника, який допоможе долучитись до пластового середовища і відчувати чар пластування.

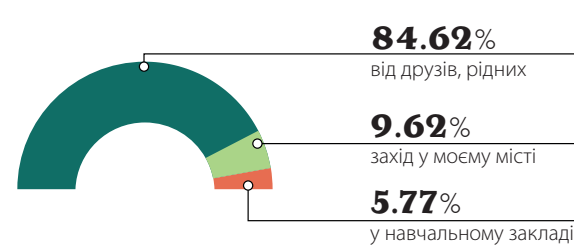
Чи пластуєш ти зараз?

Чи належиш ти до куреня?

Звідки дізнався про Пласт?

Чим займаєшся в Пласті?

Мотивація

На момент вступу в Пласт ти належав до якоїсь ГО?

Не менш цікавим був аналіз виховних напрямів. В рамках аудиту Пласту ми провели два маленьких дослідження: зібрали дані щодо кількості самостійних роїв і гуртків, проаналізували статистичні дані з таборів у 2017 році, а також провели опитування серед діючих виховників УПН і УПЮ з різних куточків України.

упн	Кількість самостійних роїв	54
	Кількість гнізд	55
упю	Кількість самостійних гуртків	111
	Кількість куренів	120

Звідси бачимо, що кількість самостійних частин, не об'єднаних в курені/гнізда, доволі висока, і більшою мірою це стосується тих станиць, де ще немає діючих куренів. Важливо інтегрувати самостійні частини і дати їм мотивацію до створення пластових куренів/гнізд, бо саме курінь і гніздо є довготривалою структурною одиницею. Для цього булав і крайовий провід працюють над тим, аби дати змогу відокремленим частинам взяти участь в курінних чи гніздових таборах, аби відчувати чар і дух куреня/гнізда і, повернувшись до себе в осередок, взятись за створення куреня.

Аналізуючи табори, ми почали із загальних даних: 57 % юнацтва взяло участь в таборах у 2016 і 73 % в 2017, 65 % новацтва взяло участь в таборах в 2016 і 52 % у 2017. Також був цікавим аналіз, скільки відсотків юнацтва і новацтва взяло участь в таборах в розрізі округ і станиць. Слід врахувати, що один новак/чка чи юнак/чка могли за одне літо відвідати кілька таборів.

Кількість дітей, що взяли участь в літніх таборах може бути одним з показників якості виховних програм, адже пластовий табір є кульмінацією річної виховної програми. Для будь-якого аналізу важлива достовірність даних, тому, думаю, важливо, аби Тернопільська округа перевірила, чому так різко впала участь в таборах у 2017 році. Як на мене, 70-80 % — середній показник участі в таборах, якого нам би треба було прагнути, що означає, що з гуртка в 10 осіб 7-8 взяло участь хоча б в одному таборі за рік. Думаю, для кожної станиці по завершенню таборового літа важливо проаналізувати, скільки новаків і юнаків взяло участь в таборах, а також при потребі піти в глибший аналіз і пошукати причини, чому не всі взяли участь і що ми можемо покращити в програмі, оснащенні чи вартості наших таборів, аби більше новаків і юнаків могли в них взяти участь.

Аби більше заглибитись в стан виховництва в Україні, ми провели інтерв'ю з 34 діючими новаць-

УПН на таборах	2016 р.	2017 р.
Івано-Франківська	72 %	77 %
Львівська	69 %	69 %
Київ	57 %	*
Рівненська	38 %	71 %
Тернопільська	56 %	11 %

УПЮ на таборах	2016 р.	2017 р.
Івано-Франківська	64 %	79 %
Львівська	74 %	51 %
Київ	90 %	*
Рівненська	72 %	57 %
Тернопільська	54 %	36 %

* не отримали окремих даних станиці і округи Київ за 2017 р.

кими виховниками і 40 юнацькими виховниками. Інтерв'ю проходило на основі розробленої форми опитування, яке включало такі запитання: як формується рій чи гурток, як ти став виховником, як часто ти спілкуєшся з батьками вихованців, які ти бачиш перепони зростанню чисельності УПН чи УПЮ і яка допомога тобі потрібна від крайового проводу.

Як формується	Рій *	Гурток **
Отримав сформований від станиці	14	15
Перейшли з пташат/УПН	2	4
Набрали у школі	3	11
Передав інший виховник	6	4
Інше	9	6

* з 34 відповідей, ** з 40 відповідей

Прослідковується тенденція, що дедалі більше станиць створюють форми для реєстрації бажаючих віддати дитину в Пласт і централізовано формують рої і гуртки, проте серед юнацьких виховників ще значна частина проводить презентації в школах, аби набрати гуртки.

Відповідаючи на запитання «Як став виховником?», новацькі виховники відповіли: 12 запросив друг, 8 — самі, залучили в юнацькому віці на заходи УПН — 7, для своїх дітей — 3; а юнацькі: 11 запросив друг; 18 — самі; презентація Пласту — 3; для своїх дітей — 3. Ще з цікавих даних з опитування:

- 33 із 34 новацьких виховників мають вишкіл і вважають його корисним;
- 32 із 36 юнацьких виховників мають вишкіл і 28 вважають його корисним;
- 7 з 34 виховників УПН і 8 з 36 виховників набрали дітей не у своїй станиці;
- 30 з 34 виховників УПН проводять сходи щотижня, в той час як лише 24 з 40 виховників УПЮ проводять сходи щотижня, а 9 — раз на два тижні.

Дані щодо виховників, які набрали гуртки і рої не у своїх станицях, говорять про те, що при переїзді

виховники не ігнорують життя осередків, до яких переїхали, а набирають там виховні частини, проте, на жаль, ми не володіємо інформацією, хто переїхав і не набрав гурток чи рій, не перейшов у нову станицю.

Одним із питань, яке нас цікавило в рамках опитування, була взаємодія виховників з батьками, адже від цього залежить розуміння батьків, що відбувається в Пласті, і їх підтримка. 15 з 34 новацьких виховників спілкуються з батьками щотижня, 4 рази на місяць, 3 — 2 рази на рік, інші рідше або не спілкуються, в той час як 12 виховників УПЮ спілкуються 2 рази на рік, 2 — раз на рік; решта не спілкуються взагалі. Це дослідження підтвердило нашу гіпотезу і, як на мене, говорить про те, що виховникам потрібна допомога і додаткова інформація про те, як і про що потрібно спілкуватись з батьками, і допомога досвідчених гніздових і зв'язкових у цьому питанні.

Відповідаючи на запитання, які вони бачать перешкоди в зростанні організації, новацькі і юнацькі виховники основною причиною визначили брак виховників, на другому місці було несприятливе середовище в місті (зазвичай осередки в центрі, півдні і сході України), серед інших причин були брак часу, потреба модернізації, бюрократія. Щодо інформації від проводу новацькі виховники просять: методичні матеріали, дошки, спрощення процедур, здешевлення таборів, а юнацькі потребують мотивації, вважають, що ми маємо працювати не на кількість членів, а на їхню якість, просять більше вишкілів та дошкілів і більше методичних матеріалів.

ПРОВЕДЕНИЙ АУДИТ Є ПЕРШИМ КРОКОМ У ФОРМУВАННІ ВІЗІЇ І СТРАТЕГІЇ ПЛАСТУ НА НАСТУПНІ РОКИ.

Він дав нам змогу ще раз задуматись над тим, якими ми є з точки зору організаційної спроможності, які внутрішні виклики і потреби можуть накладати обмеження на майбутню стратегію, а які, навпаки, створять додаткові можливості. Складність збору й аналізу навіть найпростіших показників вкотре актуалізує потребу доопрацювання системи ePlast і ведення обліку, аби могли відслідковувати тенденції і згодом докладніше аналізувати потрібні показники.

Зараз у нас уже працює візійна комісія Пласту, яка складається з членів опікунської ради і пластунів, які представляють різні осередки, покоління і курені. Відбулась перша зустріч візійної комісії, і ми плануємо до середини червня провести другу, а тоді підготувати й опублікувати напрацювання, які разом з аудитом Пласту будуть передані у стратегічну комісію, результати роботи якої ми плануємо презентувати на окружних і станичних зборах восени з фінальним погодженням і обговоренням на Крайовому Пластовому З'їзді.

Перший КВДЧ під час табору «Життя в Пласті» на Соколі, серпень 2009. Фото Ольги Свідзинської

100 ВИШКОЛІВ І 1370 ВИПУСКНИКІВ ЗА 7 РОКІВ

КВАЛІФІКАЦІЙНИЙ ВИШКІЛ ДІЙСНОГО ЧЛЕНСТВА В УКРАЇНІ

пл. сен. ЮРІЙ ЮЗИЧ, ОЗО

На початку 1990-х, щоб обмежити вступ до Пласту в Україні випадкових дорослих (а запит був високий), крайовий пластовий провід прийняв рішення, що повнолітні пластуни для складання Присяги мають обов'язково успішно пройти вишкіл виховників — КВВ УПЮ чи РОВ. Тут слід зауважити, що в діаспорі і в довоєнному Пласті ніколи не було такого «елітаристського» підходу в роботі з добровольцями — кожен, хто хотів, писав заяву, отримував рекомендації і складав Пластову Присягу (чи переводився з УПЮ в УСП), приймаючи добровільно найважливіше — пластові цінності, викладені у Присязі.

Ще на початку 90-х стало зрозуміло, що немає жодного сенсу брати учасниками вишколів виховників людей, які потребували більш докладного ознайомлення з організацією. Тому з'явилася програма Вишкілів попередньої пластової підготовки (ВППП), які мали на меті розповісти публіці, що таке Пласт, зацікавити його ідеями і метою. За це подяка куреню «Целібат Мурлики», які прийняли тоді цей важливий суспільний виклик. Через певну стихійність ВППП ніде не реєструвались, а сам вишкіл був ознайомчим (за це був жорстко критикований апологетами ексклюзивного виховництва юнацтва).

Однак з часом стало зрозуміло, що на вишколи виховників (УПЮ; РОВ це стосувалось менше) їде щоразу більше прихильників з громади і вихованців УПЮ, які не мають наміру бути виховниками, а проходять вишколи лише для того, щоб стати дійсними членами Пласту. Фактично для того, щоб докластись до розвитку організації також і в якості адміністратора, інструктора чи просто зберігати зв'язок із середовищем, будуючи паралельно свою кар'єру.

Ще була одна цікава закономірність. Якось два роки поспіль у 90-х було проведено по 10 ВППП. Це, на мою думку, напряму сприяло чисельному зростанню організації у наступні 2-3 роки. Коли кількість ВППП скоротилась, то зменшився і притік нових членів, загальна чисельність організації впала або залишилась стабільною (таким чином збільшувався тиск на діючих дорослих, які відтак швидше і частіше «вигорали» від пластової праці).

На початку 2000-х років на різних зустрічах УСП багаторазово обговорювалось питання про запровадження кваліфікаційного вишколу, головним чином для того, щоб відсікти потрапляння «невиховників» на КВВ. Дискусії точилися часто гострі, і було багато прихильників концепту, що хай там як, але вишкіл виховників обов'язково має проходити кожен кандидат у дійсні члени.

Врешті під час однієї з неформальних зустрічей Микола Музала, який, так гадаю, втомився приймати кандидатів-«невиховників» на КВВ, запропонував таки змінити підхід і створити новий кваліфікаційний вишкіл. Я швидко написав положення і додатком до нього — програму такого вишколу, а КІП прийняла цей документ. Це був 2009 рік...

Спершу почалися дискусії. Люди боялись, що той вишкіл приведе до Пласту сотні «бездіяльних» нових членів і розміє ядро виховників (вони, може, саме так не висловлювалися, але постійно намагалися протидіяти).

Мені ж залежало на тому, щоб КВДЧ був гарним способом легалізувати ВППП, запровадивши реєстр вишколів і абсолювентів (без тих реєстрів неможливо було б надавати дійсне членство), а також включити такі вишколи в загальну систему. Йшлося про те, що, як вийдемо на 10-20 вишколів у рік, то вдасться забезпечити постійний притік дорослих членів в організацію, достатній на мінімальному рівні для зростання Пласту. Тут одразу зазначу: це припущення загалом справдилося.

ТАКОЖ ОЧЕВИДНИМ Є, ЩО КВДЧ ВІДКРИВАВ НОВІ МОЖЛИВОСТІ ДЛЯ ТИХ ВИХОВАНЦІВ УПЮ І ДОРΟΣЛИХ ОСІБ З ГРОМАДИ, ЯКІ З РІЗНИХ ПРИЧИН НЕ ХОТІЛИ ЧИ НЕ МОГЛИ СТАВАТИ ВИХОВНИКАМИ, А МОГЛИ ДОПОМАГАТИ В ЯКОСТІ АДМІНІСТРАТОРІВ ЧИ ІНСТРУКТОРІВ.

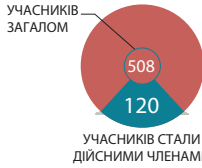
І це ж чудово, коли вихованці Пласту, зберігаючи членство в організації, зможуть створювати суспільно важливі проекти, навіть нові суспільні організації чи рухи, але зберігати свою пластову ідею в нерозривному зв'язку з організацією.

Взагалі, маю мрію, коли десятки куренів УСП і сотні дійсних членів Пласту в них (переважно вихованців УПЮ) обиратимуть своєю спеціалізацією лише суспільну працю, реалізуючи тисячі важливих для громади проектів на рік по всій території України і діаспори. Десь тоді і зникне постійне запитання від громади: а де ж ті пластуни, які весь час «варяться самі в собі». Попри те, що сам Пласт є, можливо, найбільшим соціально-суспільно-громадським проектом в сучасній національній історії, він точно може робити більше для Нації. Тут, правда, щоб прискорити і посилити цю опцію пластового руху, потрібно буде зробити ще одне важливе рішення в УСП: повернути вимогу, яка діяла, здається, до 60-х років. Маю на увазі те, що самовиховання в УСП (як і в УПЮ) можливе лише в куренях або, тимчасово, у самостійних гуртках (залишатись із «зеленою хусткою», очевидно, теж можна було б, але на певний час, для вибору чи створення свого куреня або гуртка УСП).

АНАЛІЗ ПРОВЕДЕНИХ КВАЛІФІКАЦІЙНИХ ВИШКОЛІВ ДІЙСНОГО ЧЛЕНСТВА

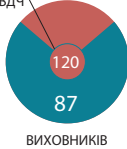
РЕЗУЛЬТАТИ УЧАСНИКІВ КВДЧ

одна особа може належати до кількох груп

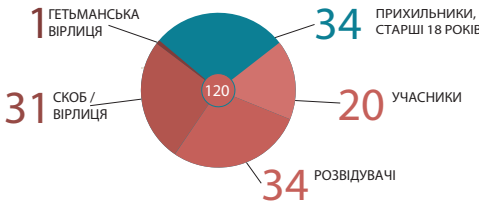

РОЛЬ ДІЙСНИХ ЧЛЕНІВ У ПЛАСТІ

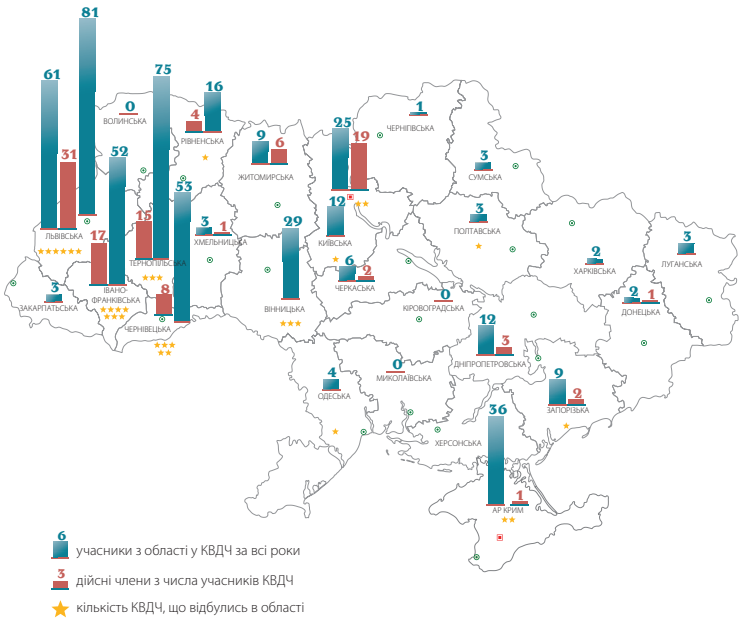
одна особа може мати не одну роль в організації

ДІЙСНІ ЧЛЕНИ, ЯКІ СТАЛИ ВИХОВНИКАМИ

КАРТА РОЗПОДІЛУ УЧАСНИКІВ ТА ДІЙСНИХ ЧЛЕНІВ

ЗА 7 РОКІВ ВІДБУЛОСЯ ВЖЕ 100 КВДЧ, ЧЕРЕЗ ЯКІ ПРОЙШЛО 1370 ДОРΟΣЛИХ. АБСОЛЮТНА БІЛЬШІСТЬ ІЗ НИХ ЗАЛИШИЛАСЬ В ПЛАСТІ

(дивіться динаміку на ілюстрації)

НА ПРАПОР І ГЮЙС – СТРУНКО! УКРАЇНСЬКИЙ ПРАПОР ПІДНЕСТИ!

ст. пл. РОМАН БАЛУК, ЧМ
/ світлина з фотоархіву автора

На запрошення командувача ВМС ЗСУ віце-адмірала Ігоря Воронченка морські пластуни взяли участь у святкуваннях з нагоди столітнього ювілею з дня підняття українських прапорів на кораблях Чорноморського флоту.

29 квітня 2018 року виповнилося 100 років від дня підняття українських прапорів на Чорноморському флоті та у Севастопольській фортеці. Ця подія, як і загалом український флот, — не надто популярна тема у широких колах українського суспільства. Історичний період національної боротьби 1917—1920 років сповнений епізодами, які стали або героїчною історією, або просто важливими датами, або ж не до кінця вивченими фактами, які досі викликають багато дискусій. Можливо, саме тому дату, яку сміливо можна вважати днем становлення сучасного військового Українського флоту, на офіційному рівні рідко згадували як святоку. Однак за традиціями морського пластування та куренів ЧМ та ЧХ саме ця дата щорічно відзначається як Свято моря. Тож під проводом «Чорноморців» у цей день пластуни завжди святкували — мали певну програму теренової гри, занять на воді або інших активностей у своїх осередках.

Водночас, військовий прапор флоту, який зроблено та вперше піднято у 1918, урочисто піднімають на щоглі морських таборів протягом більшої частини XX століття. На це «Чорноморці» отримали офіційний письмовий дозвіл від уряду УНР в екзилі. Окрім цього, на початку 90-х років минулого століття прапор флоту використовувався на Морських вишколах і таборах в Криму ще до того, як був законодавчо потверджений владою незалежної України. Про причетність пластунів до плекання традицій українського моря та пошанування прапора флоту можна писати багато. Фактично усі традиції та програма морського пластування базуються на ідеології українського флоту, козацьких походів та популяризації морської справи серед молоді. Лише історія з будівництвом та походами козацьких чайок «Спас» та «Пресвята Покрова» під проводом «Чорноморців» вартує окремої книжки. Тож відзначення столітнього ювілею було для морських пластунів особливо трепетною подією, і готувалися ми до неї заздалегідь.

**ВІТАЄМО ЗІ СВЯТОМ
УКРАЇНСЬКОГО МОРЯ!
СКОБ! ДОБРОГО ВІТРУ!**

Власне, святкування ювілею також більше нагадувало ініціативу знизу, аніж чітке розуміння важливості події у владних кабінетах. Як би парадоксально це не звучало, але 100 років тому рішення підняти українські прапори також спиралося на «рішення делегатів корабельних команд і настрої українських моряків та офіцерів»... І лише після цього в Київ було надіслано відповідну телеграму. В історичних джерелах йдеться про те, що це рішення підтримала й виконала абсолютна більшість кораблів Чорноморського флоту на чолі з флагманом — лінійним кораблем «Георгій Побідоносець». Ті ж команди, що перебували під впливом большевиків, поспішно евакуювали свої кораблі із Севастополя до Новоросійська.

На жаль, під час захоплення Криму у 2014-му ситуація виявилася протилежною. Тож через 100 років ювілейну святкову церемонію довелося проводити у Практичній гавані Одеси, де зараз базується український флот, принаймні його залишки. Церемонія була така ж, як у 1918 році. «На прапор і гюйс — струнко! Український прапор піднести!». Тішимося, що Морські пластуни були запрошені та стояли поруч з почесними гостями. Це дуже яскраві емоції, коли маєш можливість скобувати до прапора, стоячи на палубі військового фрегата у білому береті. Окрім того, курінь «Чорноморці» було згадано в офіційній вітальній промові командувача флоту віце-адмірала Ігоря Воронченка.

**ВАЖЛИВИМ ЕЛЕМЕНТОМ
СВЯТКУВАНЬ СТАЛО ВНЕСЕННЯ
ОРИГІНАЛЬНОГО ПРАПОРА ФЛОТУ
УНР, ЯКИЙ ВИКОРИСТОВУВАВСЯ
У 1918 РОЦІ ТА БУВ СПЕЦІАЛЬНО
ДОСТАВЛЕНИЙ ІЗ МУЗЕЮ ЧИКАГО
І СИМВОЛІЧНО ЗАНЕСЕНИЙ НА
БОРТ «ГЕТЬМАНА САГАЙДАЧНОГО»
КУРСАНТАМИ ВІЙСЬКОВО-
МОРСЬКОГО ЛІЦЕЮ.**

Після вручення нагород та закриття церемонії «Чорноморцям» вдалося поспілкуватися з командувачем флоту та моряками. Приємно, що про нас знають та згадують в контексті виховання юнаків, що в майбутньому можуть стати професійними матросами-патріотами Українського флоту, яких зараз дуже бракує. Тож поширення осередків морського пластування на південь — одне з наших першочергових завдань.

Продовжуючи тему парадоксів, хотілось би зазначити, що, перебуваючи в Одесі серед кадрових військових моряків та курсантів, важко не помітити патріотичного запалу та емоційного піднесення у їхніх очах. Попри спроби відігнати ці думки, все ж важко не погодитися з тим, що втрата Криму та більшої частини флоту неабияк профільтрувала особовий склад. А ще більше вона вплинула на молодь, яка зараз вчиться. Тож якщо вважати людей більшою цінністю, ніж метал і порох, то маємо помітний позитивний рух у цій справі. І помітну зацікавленість Пластом.

Окрім Одеси святкування ювілейного Свята моря відбулося також у значній кількості пластових осередків. Прапор флоту урочисто підняли на сотнях флагштоків в Україні, Америці та інших країнах світу. Пластуни розгорнули його на Говерлі, на ратушах у власних містах або ж просто під час святкових сходів. У Львові, під час офіційної урочистої церемонії за участі військовослужбовців флоту, курені «Чорноморці» та «Чорноморські хвилі» були нагороджені пам'ятними медалями до 100-ліття прапора. Також у Львові, Дніпрі, Івано-Франківську та Києві протягом кількох тижнів відбувалися акції до Дня моря для місцевого пластового юнацтва. Тож бачимо, що проголошений ГПБ Рік морського пластування не минає марно. Попереду ще багато морських таборів, на щоглі яких майорітиме столітній прапор флоту.

Кожен з цих таборів розпочинається словами «Україна — морська держава». З цими словами на устах 100 років тому моряки УНР в оточенні ворожих кораблів піднімали Український прапор на своїх палубах та у фортеці в Севастополі. З цими ж словами сьогодні, в умовах окупації та втрати частини флоту, молоді офіцери, які служать на кораблях та прагнуть змінити цю країну на краще, піднімали історичний прапор.

ДЕНЬ ПЛАСТУНА 2018: традиційні і нові конкурси, рекордне число учасників, відзначення непересічних

ст. пл. прих. АННА КРАВЧУК

100 років тому, 29 квітня, моряки-українці, перебуваючи фактично в оточенні ворожих кораблів, підняли Український прапор на своїх палубах та на фортеці у Севастополі. На честь цієї річниці 2018 рік визнано роком Морського пластування.

Саме тому День пластуна (ДП) отримав морську тематику. 2018 року на свято зареєструвалась рекордна кількість учасників — понад 2500 осіб. Їм довелося змагатися у 14-ти конкурсах.

«Підготовка до фестивалю пластової творчості почалась задовго до нього. Два місяці репетицій та малювання декорацій. Відпрацювання акторських навичок було найбільшим чинником успіху на фестивалі. І ось ми вже за лаштунками, нерви та переживання. Виступ», — ділиться враженнями юнак куреня ім. Івана Багряного (ч. 87) Павло Горняк. Саме його курінь отримав Гран-прі за головний конкурс Дня Пластуна — театральний. Цю нагороду разом з ними вибороли дівчата з куреня ім. Соломії Крушельницької (ч. 14). «Мій курінь ніколи не забуде цього дня. День, коли «Багрянці» та «Крушельницькі» виграли гран-прі, найвищу нагороду на наймасштабнішому заході серед пластунів», — додав Павло Горняк.

Насичена програма Дня Пластуна 2018 містила багато нового як для учасників, так і для гостей

фестивалю. Окрім традиційних конкурсів було чотири нових, а саме: літературний — «Страшні слова, коли вони мовчать», де пластуни презентували свою творчість в поезії і прозі; змагання науково-технічних винаходів «...І море нам по коліна» (цікаво, що винахід, за правилами конкурсу, мав поміститися на одному квадратному метрі, при цьому сподобатись суддям своєю оригінальністю, практичністю та виглядом). Бурхливі емоції та обговорення викликали фільми, зрежисовані юнаками та юначками в «домашніх умовах» у конкурсі пластового шведінгу. Шведінг — це любительські переробки відомих сцен з фільмів, часто зняті просто на телефон. Цього року також вперше старші пластуни змагались у конкурсі акустичної пісні.

Через велику кількість зголошених команд майже всі конкурси мали попередній відбір, тому виступити на великій сцені змогли тільки декотрі. Щороку рівень підготовки юнацтва до конкурсів Дня Пластуна зростає. Виступати на великій сцені фестивалю пластової творчості вже стало престижно, і незабаром сам захід зрівняється, мабуть, з церемонією нагородження «Оскар».

Вперше в історії проведення ДП відбулось нагородження премією «Непересічні» — в номінації,

^ Переможці конкурсу акустичної пісні старшопластунського заліку Христина Заяць і Настя Зафійовська (команда «Буриверхи»)

Переможці конкурсу «Міс та Містер Дня Пластуна» Іван Гасюк (курінь ч. 23 ім. С. Бандери) та Оля Паберівська (курінь ч. 26 ім. О. Пчілки) ✓

створений для відзначення дійсних членів, які своєю активною діяльністю у Пласті стали прикладом для наслідування.

Для гостей та учасників фестивалю діяла кімната з настільними та комп'ютерними іграми. Особливістю ігрової кімнати був людського зросту морський бій з великим полем для баталій — новинка, пов'язана з морською тематикою Дня Пластуна. Студенти факультету прикладних наук Українського Католицького Університету проводили неймовірно цікаві майстерки з роботехніки, окремо функціонувала «Майстерня з штучного інтелекту» та «Майстерня з віртуальної реальності».

Традиційно, вечірня програма була танцювальною. Гостей вечірки у білому розважали діджеї-пластуни Unicorns.

Недільну Літургію для учасників Дня Пластуна правив о. Михайло Димид, ОХ.

«Море емоцій, здобутий досвід та нові друзі — таким був для мене День Пластуна 2018. Можу впевнено сказати, що цей фестиваль став незабутнім! Мені дуже сподобалось, що цього року було кілька нових конкурсів, таких як шведінг, літературний конкурс та ігрова кімната. Радію, що з кожним роком пластуни вчать та всебічно розвиваються завдяки такому неймовірному фестивалю. День Пластуна відкриває нові таланти. Просто уявіть, скільки професійних акторів, танцюристів, фотографів та винахідників знаходять своє покликання саме на нашому фестивалі!» — такими враженнями поділилася Юлія Фітьо, юначка куреня ч. 2 ім. Олени Степанів.

Другий рік поспіль фестиваль відбувається у найбільшому приміщенні Львова — у виставковому центрі Південний-ЕХРО.

Окрема подяка Міністерству сім'ї, молоді та спорту. Питання технічного обладнання для конкурсів, харчування та безкоштовне проживання гостей з інших міст були вирішені завдяки співпраці Пласту та цього Міністерства.

Попереду — наступний День Пластуна, який буде ювілейним, 25-им.

ПЛАСТ ТВОРИТЬ МОЛОДЬ...

У 1992 році, коли Пласт тільки почав відроджуватись в Україні, ми, в основному, займались перейманням досвіду та традицій. І тому, коли молоді виховники з куреня «Лісові Чорти» оголосили про бажання організувати акцію пластової творчості «День Пластуна» (ДП), пластуни старшого покоління оцінили цю ініціативу, м'яко кажучи, з осторогою. «Цього не було в довоєнному Пласті», «Це не пластова традиція», «Ми не зможемо цього проконтролювати», і т.д., і т.п.

На сьогоднішній день ця акція дає можливість звіритися з часом, зрозуміти запити сучасних дітей, і саме завдяки ДП станція Львів має своє обличчя, приваблює сучасній творчій молоді.

На мою думку, кожен осередок повинен мати свою акцію, своєрідний лакмусовий папірець, який визначає його придатність до життя. І творити ці акції повинні молоді для юних.

Для інформації, у 1911 р. О. Тисовському — 25 років, П. Франкові — 21, І. Чмолі — 19, і традиційне галицьке середовище не було у великому захваті від їхніх ініціатив. Але це цілком інша історія...

пл. сен. Богдан Гасюк, V

< «Традиційно, вечірня програма була танцювальною...». Фото Ореста Свірчевського

—”—

БЛАГОДІЙНИЙ ВЕЧІР ПЛАСТУ У КИЄВІ

*ст. пл. Дмитро Колесник,
за матеріалами КПС і власними спостереженнями*

/ Фото до статті Івана Довганика та Артема Жукова

**ЗАПРОШУЄМО ВАС НА ДЕКІЛЬКА
ГОДИН ПОРИНУТИ В АТМОСФЕРУ
СПРАВЖНЬОЇ ПЛАСТОВОЇ ВАТРИ І
ПІДТРИМАТИ РОЗВИТОК ВИХОВНИХ
ПРОГРАМ ТА ОСЕРЕДКІВ ПЛАСТУ НА
ПІВДНІ І СХОДІ УКРАЇНИ**

З таким закликом протягом двох місяців зверталися пластуни до сотень знайомих і друзів, через соціальні мережі й особисто. Підготовка до заходу тривала майже півроку.

У суботу, 21 квітня, відбувся перший Благодійний вечір Пласту в Україні. «Перший» у значенні Пласту України — національного, — оскільки раніше такий вечір вже проводила для себе станиця Львів, та й в діаспорі, впевнений, були подібні заходи.

Гості справді на кілька годин поринули в чар пластової ватри — з піснями, іграми, цікавими історіями та легким, приємним спілкуванням.

Спробую розповісти трохи про атмосферу і програму події.

Вечір проходив у досить незвичній локації — в приміщенні телецентру Національної телекомпанії України (цю будівлю кияни часто називають «олівець», зважаючи на форму). Перед початком гості могли ознайомитися з діяльністю Пласту через спілкування з новацтвом у холах телецентру, придбати недорогі сувеніри, виготовлені новачками власноруч. На другому поверсі, поруч із залом, була фотозона, яка, судячи з фотографій в соцмережах, привабила багатьох. Елементи декору приміщень були виготовлені з дерева, і таким чином організатори створили атмосферу пластового табору, життя в природі. Перед входом у залу були розміщені різноманітні мистецькі витвори, які можна було придбати на «тихому» аукціоні.

Вечір розпочали неймовірні Майкл Щур (Роман Вінтонів) і Дана Винницька, які взяли на себе роль ведучих і забезпечили неповторну атмосферу упродовж усього вечора. Запалити символічну ватру запросили Уляну Супрун — пластунку зі США, яка виконує обов'язки Міністра охорони здоров'я України і вже другий рік втілює чи не найбільш значущу реформу в Україні — реформу медицини.

Окрім «Горить ватра...» протягом вечора лунали й інші пісні. На сцену під час гала-вечері виходили Олег Скрипка і Тарас Чубай, чий пісню вже давно потрапили у пластові співаники. Виступ Олега Скрипки був особливим, оскільки він співав зі своїм сином-новаком (на фото), що стало не тільки несподіванкою для гостей, а й унікальним випадком в концертній історії співака.

Протягом усього вечора гості брали участь у тихому аукціоні, претендуючи на десятки лотів, кожен із яких має свою історію, як-от футболка капітана хокейної збірної Канади з чемпіонату світу 2016 року чи фото з підписом голлівудської акторки Кетрін Вінник.

Варто подякувати КПС Канади за чудові лоти для лотереї та аукціону. Також лоти та подарунки для лотереї надали КПС Польщі, Фонд родини Богдана Гаврилишина, посольства кількох країн, деякі бізнес-компанії та приватні особи. Загалом гості придбали близько 30 різноманітних лотів.

Трохи про гроші. Мінімальна благодійна пожертва за участь у вечорі складала 2500 грн., а стартова вартість лотів — від 1 до 15 тис. грн. Запрошені могли також підтримати Пласт, надавши окрему суму на розвиток.

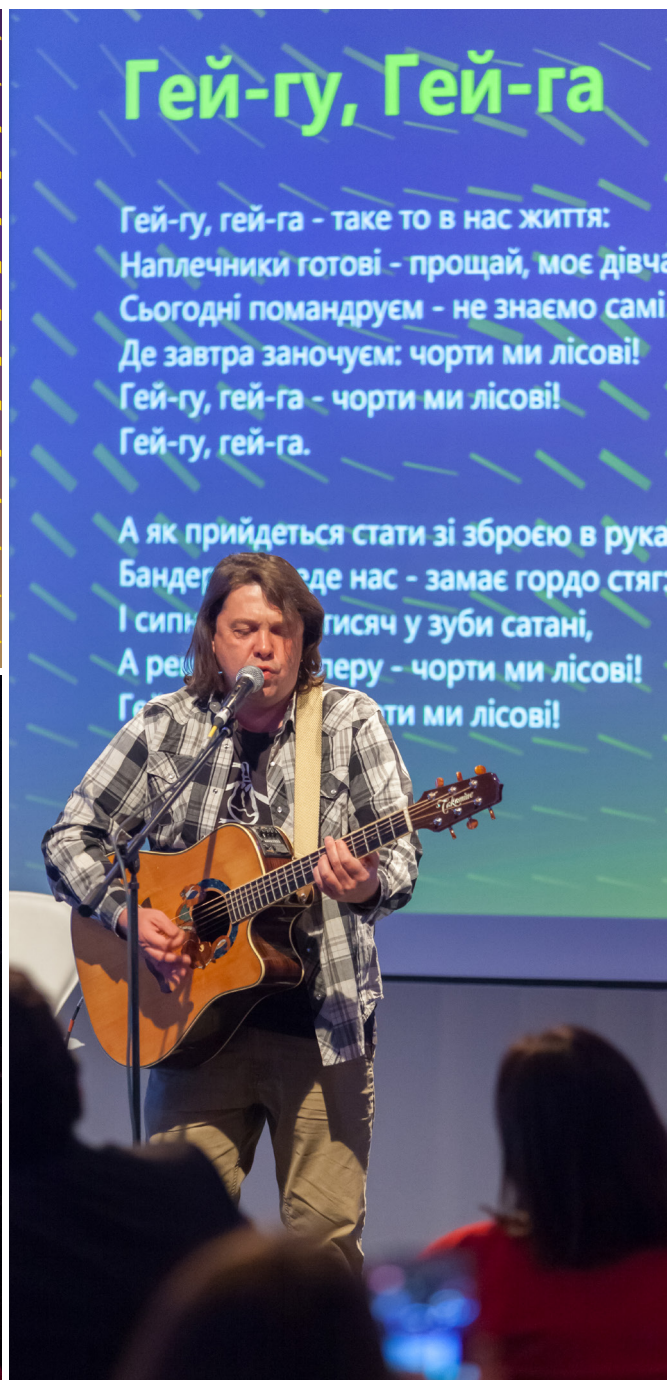
Про мету збору коштів на благодійному вечорі розповіли голова Пласту в Україні ст. пл. скоб Станіслав Андрійчук та голова КПП України ст. пл. гетьм. вірл. Оля Герус. Пласт прагне рівномірно охопити усі регіони України. Саме тому в найближчі роки стратегія розвитку організації спрямована на залучення дорослих в областях, де Пласт є менш чисельним — у першу чергу південних і східних. Окрім того, для сталого розвитку України важливе поширення громадських ініціатив по всій країні, і це тривалий процес, який потребує значних спільних зусиль та ресурсів.

Щодо підтримки ідеї, можемо робити висновки за кількістю і статусом гостей: у благодійному вечорі взяло участь близько 80 осіб, серед яких були народні депутати України, члени Уряду та іноземних представництв, бізнесмени і благодійники, громадські діячі, пластові виховники та адміністратори, просто друзі Пласту. Таке різноманіття гостей є безумовним успіхом і ще одним підтвердженням того, що запит у суспільстві на Пласт є і навіть зростає. Перед Пластом стоїть виклик цей запит задовольнити, і це є дуже серйозний виклик, який неможливо опанувати без амбітних планів і зміни способів дії.

ЦЕЙ ПЕРШИЙ ДЛЯ ВСЕУКРАЇНСЬКОГО ПЛАСТУ БЛАГОДІЙНИЙ ВЕЧІР Є ОДНИМ ІЗ ЕЛЕМЕНТІВ ФАНДРЕЙЗИНГОВОГО ПЛАНУ ОРГАНІЗАЦІЇ, ПІДТРИМАНОГО ОПІКУНСЬКОЮ РАДОЮ І ВПРОВАДЖЕНОГО КРАЙОВИМИ ОРГАНАМИ.

Пласт намагається активніше залучати внутрішні ресурси в Україні. Одразу після події розпочалася кампанія в інтернеті, на ресурсі «Спільнокошт» (biggggidea.com/project/plast/), — проєкт збору 1 млн. грн. для розвитку Пласту, долучитися до якого може кожен українець (мінімальний внесок — 1 грн). Проєкт триватиме до вересня 2018 року, а станом на початок травня вже зібрано 14 відсотків необхідної суми.

У СТОЛИЦІ УКРАЇНИ ВІДСВЯТКУВАЛИ 100-ЛІТТЯ КИЇВСЬКОГО ПЛАСТУ

ст. пл. МАРТА СУСУК, ОД
/ фото АНДРІЯ СКРОБАЧА

28 квітня 2018 року на Михайлівській площі у Києві відбулася урочиста збірка на честь відзначення Дня Пластової Присяги. Комендантом акції був ст. пл. скоб Андрій Ковальов, ОЗО, заступником коменданта — ст. пл. Іван Колодницький, ШЗ, бунчужним — ст. пл. Олег Вдов'як, ОЗО, писаркою — ст. пл. Марта Сусук, ОД.

На триметровому державному прапорі України склали Присягу пл. прих. Максим Волчинський та ст. пл. прих. Руслана Лапука. До Присяги цих пластунів привів комендант акції. Відбулося урочисте іменування новаків та новачок. Пластункою розвідувачкою було іменовано пл. уч. Софію Сивак. Крайовий булавний УСП ст. пл. гетьм. скоб Андрій Лузан, ОЗО, за багатолітню непересічну діяльність на терені краю, відновлення станиці Вінниця та створення пластової округи на Вінниччині надав орден святого Юрія в бронзі ст. пл. Максимові Студілку.

Під час урочистостей на Михайлівській площі пластуни вшанували своїх побратимів, що загинули під час новітньої російсько-української війни на Донбасі. Комендант акції зачитав імена п'ятьох пластунів-героїв, які полягли за Волю України на Донбасі: пл. сен. Марко Паславський, рядовий батальйону оперативного призначення «Донбас»

Національної гвардії України, загинув під час визволення Іловайська від російських окупантів 19 серпня 2014 року; ст. пл. скоб Віктор Гурняк, ОЗО, боець 24-го батальйону територіальної оборони «Айдар» Збройних сил України, загинув 19 жовтня 2014 року, рятуючи життя побратимів у районі 32-го блокпосту поблизу селища Сміле на Луганщині; ст. пл. Євген Подолянчук, капітан, командир групи спецпризначення 3-го окремого полку спецпризначення Збройних сил України, загинув 14 вересня 2014 року, обороняючи Донецький аеропорт від російських загарбників; ст. пл. Микола Гордійчук, ОЗО, молодший сержант батальйону патрульної служби міліції особливого призначення «Гарпун», загинув 22 липня 2015 року під час виконання завдання поблизу блокпосту «Шахта» між містами Авдіївка та Ясинувата; вихованець УПЮ Андрій Білик, солдат-розвідник 130 окремого розвідувального батальйону Збройних сил України, загинув 22 листопада 2015 року під час виконання бойового завдання у селі Малиновому на Луганщині.

Після урочистостей близько півтисячі пластунів різного віку, усіх уладів разом з батьками та пластовими приятелями під звуки барабанного бою пройшли вимаршем від Михайлівського Золо-

^ Заприсяжених вітає комендант акції

товершого монастиря Володимирською вулицею повз величний Софійський собор до будинку за адресою Володимирська, 42, що біля Золотих воріт.

Саме тут, у приміщенні «Українського клубу», у вересні 1918 року, за часів Української Держави Гетьмана Павла Скоропадського, на установчих зборах було ухвалено рішення заснувати у Києві українське скавтське товариство «Пласт». Загальні збори обрали засновниками київського Пласту видатних українських громадських і військових діячів: Івана Чмолу, Валентина Отамановського та Євгена Слабченка.

Інформацію про це розшукав у газеті «Українське слово» від 8 вересня 1918 року історик, дослідник історії Пласту пл. сен. Юрій Юзич, ОЗО. Він розповів про цю знахідку своєму однодумцеві — історик, прес-секретареві Голови Верховної Ради ст. пл. скобу Андрію Ковальову, ОЗО. Андрій Ковальов запропонував вшанувати цю важливу історичну подію меморіальним барельєфом на стіні будинку на Володимирській, 42 у Києві.

28 березня 2018 року ідею було представлено на профільній комісії щодо меморіальних знаків при Київському міському голові й отримано дозвіл від столичної влади на встановлення меморіального знаку. Усі члени комісії, а серед них відомі та авторитетні історики, киевознавці, науковці, одногослосно підтримали цей проект.

Барельєф зі штучного каменю створив видатний український митець — скульптор з Києва Олександр Михайлицький. Для спорудження пам'ятного знаку було зібрано 50 тисяч гривень. Ці гроші вдалося зібрати як добровільні пожертви менш ніж за два тижні силами 54 жертводавців. Серед них найщедріші датки отримано від Станічної пластової старшини — 10000 гривень, на-

▽ Під час урочистої ходи вулицями Києва

Пл. сен. Ярослав Юрчишин, ОЗО, зі сином Яремою пластові акції не оминає

^ Орден св. Юрія в бронзі отримує ст. пл. Максим Студілко, ОЗО

родних депутатів України пл. сен. Віктора Кривенка та пл. сен. прих. Ярослава Маркевича — 9000 і 5000 гривень відповідно, ст. пл. Івана Колодницького, ЩЗ — 4000 гривень.

Меморіальний барельєф урочисто відкрив один з відновників Пласту у Києві у 1989 році, член підпільного пластового гуртка «Київські грифони» протоієрей пл. сен. Сергій Станкевич, настоятель Юріївського храму Української Православної Церкви Київського Патріархату на руїнах Федорівського монастиря, що на вулиці Володимирській у Києві.

Освячення барельєфу на честь 100-ліття Київського Пласту очолив пластун з куреня Щезники, архієпископ Тернопільський і Кременецький Нестор Писик, співслужили йому пл. сен. о. Ігнатій (Олександр) Воловенко, Тис., та пл. сен. о. Сергій Станкевич. Владика Нестор виголосив проповідь, у якій закликав присутніх пластунів пам'ятати визначні сторінки історії Пласту та залишатися завжди вірними Пластовій Присязі.

Вітальну промову до членства станиці виголосила голова Станичної пластової старшини ст. пл. вірл. Катерина Скороход, СВ.

Меморіальний барельєф має форму квадрату, на якому фігурною рамкою символічно сплетена пластова линва, кінці якої зав'язані на пластовий вузол. Вгорі зображена пластова лілея, а по кутках символи пластового гасла «СКОБ!» — дуб, калина, мухомор та блискавка.

На таблиці рельєфними літерами написано:
«У цьому будинку у вересні 1918 року відбулися установчі збори, які постановили заснувати у Києві українське скаутське товариство "Пласту". Засновниками Пласту у Києві стали Євген Слабченко, Валентин Отамановський та Іван Чмола».

Довідка

До початку Першої світової війни на території сучасної України, яка входила до складу Російської імперії, почав виникати стихійний скавтський рух, зокрема й український. Очевидно, що до складу існуючих скавтських гуртків входило багато українців. Деякі відділи розвивалися як частина російського скавтського руху та за його світоглядними настановами.

1909 року у містечку Бахмут на Донеччині виник український скавтський гурток, заснований Антоном Гончаренком та його братом Юрком Гончарів-Гончаренком.

Під час Української революції 1917 року на Наддніпрянщині активно виникають українські скавтські гуртки. А вже восени 1918 року Іван Чмола, київські та білоцерківські українські скавти за участі ректора Київського університету професора Івана Ганицького вирішили створити Пласт у Києві.

8 вересня 1918 року в будинку Українського клубу було ухвалено рішення заснувати у Києві українське скавтське товариство «Пласт». Загальні збори обрали засновниками київського Пласту Івана Чмолу, Валентина Отамановського та Євгена Слабченка.

Іван Чмола

псевдонім «Чмоль»

(6 березня 1892 — 27 червня 1941)

Співзасновник Пласту, військовий та педагогічний діяч, один із засновників та старшин Легіону Українських січових стрільців у 1914 році, згодом організатор та полковник Корпусу Січових Стрільців у Києві, 1919 року комендант куреня, а потім коша Січових Стрільців. Викладач Яворівської та Дрогобицької гімназій, активний провідник Пласту, зв'язковий 17 куреня ім. М. Драгоманова в Яворові, творець і комендант інструкторського табору на Соколі.

Заарештований і страчений каральними органами НКВД 27 червня 1941 року у Дрогобицькій в'язниці.

Валентин Отамановський

псевдонім «Злотополець»

(14 лютого 1893 — 10 березня 1964)

Український історик, бібліограф, краєзнавець, громадський і політичний діяч, засновник «Братства самостійників», депутат Української Центральної Ради, засновник та член Українського військового клубу імені гетьмана Павла Полуботка, учасник оборони Києва від російсько-більшевицьких окупантів у січні 1918 року, учасник бою під Крутами.

3 серпня 1929 року арештований за сфабрикованою політичною справою, репресований, перебував на засланні. Помер 10 березня 1964 року, по смертю реабілітований 11 серпня 1989 року. Згід-

^ Освячення таблиці

но з рішенням V сесії VIII скликання Київської міської ради від 12 жовтня 2017 року №181/3188 у Голосіївському районі міста Києва одну з вулиць названо іменем Валентина Отамановського.

Євген Слабченко

псевдонім «Деслав»

(8 грудня 1899 — 10 вересня 1966)

Видатний український кінорежисер і кіносценарист, один із фундаторів авангардистського кіно, історик та громадський діяч, учасник українських національно-визвольних змагань 1917—1921 років, диктур'єр Української Народної Республіки. Засновник та активний діяч українського скавтського руху на Наддніпрянщині, зокрема засновник скавтських відділів у Білій Церкві.

Після поразки українських визвольних змагань опинився на еміграції, остаточно осів у Франції. Навчався і працював на ниві кіномистецтва в Парижі, Мадриді, Німці, де став однією з чільних постатей у культурному житті української еміграції. Брав участь у зйомках багатьох фільмів у Франції, Іспанії, Монако, Португалії, Швейцарії, Єгипті. Удостоєний престижної журналістської премії США у 1938 році, а також почесного диплому Венеційського кінофестивалю 1957 року за фільм «Фантастична візія». Євген Слабченко є одним із перших творців телефільмів в Іспанії та Монако. Помер у Німці 10 вересня 1966 року.

Фото Віктора Смоляка

У ЦЕЙ ДЕНЬ ПЕРЕПЛЕЛИСЯ ЗАВЯТТЯ, ПІДНЕСЕНІ ПОЧУТТЯ ТА СМУТОК

пл. сен. ЮРІЙ ЛЕСЬКІВ, СМ

Для розвитку Пласту в менших осередках України надзвичайно важливим є, коли для участі у тій чи іншій події приїждить новацтво, юнацтво та виховники з інших станиць. А тут, у Підгайцях, 14 квітня зібралося відразу 550 пластунів різного віку з Тернополя, Львова, Чернівців, Кам'янця-Подільського, а також Кременця, Самбора, Хирова, Бучача, Козової, Бережан, Шумська, Хоросткова, Верещаків.

Окружний провід обрав Підгайці осередком для відзначення невідповідно. Саме з нагоди однієї з найвизначніших наших дат пластуни прибули сюди вшанувати пам'ять про виховника Володимира Федорчука і юнака Максима Скасківа, які загинули у червні минулого року («Пластовий шлях» писав про цю трагічну подію у минулорічному числі 3).

На міському кладовищі, де поховані друзі Володимир і Максимко, відправлено панахиду, а після спільної молитви пластова колона вирушила вулицями міста до центральної площі Незалежності. Там священники-пластуни благословили присутніх.

Розпочалися пластові церемонії: іменування новацтва і юнацтва, нагородження найактивніших грамотами і відзнаками. Двадцять чотири пластуни і пластунки склали того дня Пластову Присягу. Заприсяження провів член ГПБ і голова Тернопільської округи декількох попередніх каденцій пл. сен. Сергій Юзик, СМ.

По-особливому зворушливим був момент, коли генеральний секретар ГПБ пл. сен. Леся Федоренко, Гр., передала дружині св. пам. Володимира Федорчука подрузі Надії Бронзовий Хрест за геройський чин — його посмертну нагороду за спасіння життя пораненим під час Революції гідності у Києві 2013—2014 рр., участь у захисті територіальної цілісності Сходу України у 2015 р. і за спробу врятувати життя 14-річному Максимові Скасківу на р. Дністер 20 червня 2017 р.

До учасників події промовляли пластун сеньйор Преосвященний Владика Дмитрій Григорак та представники влади різного рівня: голова Тернопільської облдержадміністрації Степан Барна, голова Підгаєцької райдержадміністрації Алла Колодницька, голова районної ради Ірина Баран, голова міста Тетяна Левкович. З рук голови Окружної пластової старшини пл. сен. Назарія Яворського, ОХ, кожен зі згаданих представників влади отримав подяку за значну підтримку пластового руху. Такі ж подяки отримали Агрохолдинг «Мрія» та відділ у справах сім'ї та молоді Підгаєцької райдержадміністрації.

Програма заходів у Підгайцях була змістовною і добре продуманою. У величезному колі учасники водили гаївки, відтак на вулицях міста відбувся квест. Діти і юнацтво змагалися у фізичній вправності та орієнтуванні на місцевості, шукали «скар-

^ За мить розпочнеться урочистий вимарш / Фото Віктора Смоляка

би підгаєцьких вельмож», співали, малювали на склі, різьбили по дереву, виготовляли орігамі, вироби зі шкіри і рогами, ляльки-мотанки, писанки. Був і святковий ярмарок, на якому можна було придбати вироби ручної роботи та солодощі, виготовлені пластунами.

Для представників духовенства і влади, друзів та всіх зацікавлених дружина друга Володимира пл. сен. Надія Федорчук (на фото праворуч) з донькою Ніною та сином Андрієм представили виставку його творчих робіт: різьбу по дереву, картини... В кожній з них друг Володимир залишив частинку себе, позитивну енергетику і тепло душі, які так щедро дарував людям.

Згадкою на довгі роки про подію в Підгайцях залишиться липова алея пам'яті пл. сен. Володимира Федорчука. Деревця висадили представники влади, духовенство, рідні і близькі друга Володимира, пластуни, серед яких його побратими з куреня «Сіроманці», які численно з'їхалися з пластових осередків Тернопільщини та Львівщини.

Закінчився цей насичений подіями день святовою ватрою, під завершення якої станична у Підгайцях та комендантка відзначення річниці Пластової Присяги пл. сен. Надія Федорчук звернулася до пластового юнацтва, зокрема, сказавши: *«Важливими у нашому житті є три складові: слова — завжди звертаймо увагу на те, що говоримо чи хотіли б сказати; час — шануймо його; можливості — намагаймося сповна використовувати їх».*

Вже по завершенні події у нашому коротенькому спілкуванні подруга Надія сказала, що у Підгайцях лише п'ять виховників, тому переживала, як впораються з різноманітними організаційними справами такої багаточисельної акції. А директорка Тернопільського Дитячо-юнацького пластового центру пл. сен. Наталія Юзик додала:

«Й справді, як і кожна округа, маємо деякі клопоти, зокрема існує потреба у виховниках. Але вважаю, що святкування річниці Пластової Присяги у Підгайцях вдалося. Багато зробили місцеві пластуни, активно долучилися округа, а кількість учасників — завдяки підтримці інших осередків. Вважаю, що все відбулося на належному рівні».

Фото Юрія Леськова

ФОТО АНДРІЯ СКРОБАЧА

ЧИ Є ПОТРЕБА ЗМІН У ПЛАСТОВІЙ ПРОГРАМІ?

У «Пластовому шляху» ч. 1/2018 була поміщена дуже цікава стаття пера пл. сен. Юрія Юзича, ОЗО, під назвою «Пластова виховна програма: виклики і кроки». Це дуже добра і важлива стаття. У ній автор представляє думку, що наша пластова програма вже має багато років і, хоч є успішною і корисною, потребує сьогодні деякого осучаснення. Зокрема, друг Юзич вважає, що цю програму потрібно було б доповнити якимись новими заняттями і проектами.

Може, й так. Наша виховна програма була створена більш як сто років тому, але, великою мірою, набрала своєї теперішньої форми під час відновлення Пласту в таборах біженців по закінченні Другої світової війни. Виховниками пластового новачства та юнацтва тоді стали переважно колишні пластуни й інші молоді особи, які перед цим пройшли були вишкіл у різних військових з'єднаннях і були часто «мілітарно налаштовані». У виховну програму в Пласті вони внесли такі аспекти, як впоряд і дисципліна, вишкіл практичного пластування, наприклад, табірництво, мандрівництво, життя в природі, слідження, примітивні способи комунікації, спорт, тіловиховання.

Багато з цих ділянок були і є корисні для дітей. Але вони не лишають людині багато практичних умінь і знання, які служили б їй у дорослому житті. Бо ж пересічній особі немає великої користі із, наприклад, сигналізування морзеткою, вміння запалити ватру чи із дисципліни військового порядку. Багато більше користі вихованки мали б із вміння творчо писати, редагувати якесь періодичне видання, грати на якомусь музичному інструменті, мати знання природознавства, вміти піклуватись хворими, розуміти різну техніку, виступати в театрі, проголошувати доповіді, організувати складні проекти, провадити групою людей тощо.

Чи не час нам, як це пропонує друг Юрко, виповнити виховні заняття наукою і тренінгом, які б давали нашим вихованцям практичні, корисні вміння, які б їм пізніше придалися у житті? А, найважливіше, які б зацікавили їх у якійсь специфічній практичній активності й у різних аспектах творчого життя — у мистецтві, в науці, літературі, техніці, театрі, спорті, медицині? Такі зацікавлення дали б їм щось поважне, цікаве, корисне — і для них самих, і для суспільства.

Я думаю, що Пласт може дуже багато в цьому напрямку зробити. Треба тільки дещо пристосувати до нових завдань нашу багатогранну пластову програму.

**НЕ ДУМАЮ, ЩО ТРЕБА ЩОСЬ
ВІДКИДАТИ ЧИ ГРУНТОВНО
ЗАМІНЮВАТИ. ТРЕБА ЛИШ ДЕЩО
ЗМІНИТИ НАГОЛОС У ВИХОВНІЙ
ПРОГРАМІ, ЩОБ ГОЛОВНИЙ ЇЇ ПРИЦІЛ
БУВ НА ДУХОВНИЙ РІСТ МОЛОДИХ
ІНТЕЛЕКТІВ.**

Спершу потрібно, щоб кожна дитина випробувала себе: де є її сила і зацікавлення. Що дає їй найбільше почуття сповнення, що вона може найкраще робити, що її задовольняє, де вона може мати найкращі успіхи. Дитині треба дати можливість брати участь у різних групових діях в пластовій системі. Нехай матиме можливість спробувати театральну гру в пластовій театральній групі, свої письменницькі й редакційні здібності у пластовій (гуртковій чи таборовій) газетці. Чи може вона грати на якомусь інструменті в курінній оркестрі, досліджувати природу з гуртком на пластовій прогульці, допомагати бідним, калікам, хворим, сиротам під час якоїсь пластової допоміжної акції? Чи, може, могла б грати в якусь спортову гру разом зі своїм гніздом чи куренем, працювати над якимсь технічним чи науковим експериментом — разом із відповідним пластовим гуртком?

Можливих дій і проектів існує безконечна кількість, яка є обмежена лиш практичними можливостями та зацікавленнями й ініціативою виховника, який веде пластову частину. Важливим є лиш те, щоб діти мали природну і непримушену можливість робити щось цікаве в гурті, разом із своїми ровесниками, і щоб було багато можливостей, які могли б задовольнити кожного у цій групі.

Очевидно, багато чого дитина отримує у школі. Але часто цього не вистачає. Зокрема, в діаспорі дитина вчиться у чужомовній школі, де вона не має ніякого виховання українських патріотичних вартостей. Суботні школи українознавства, які мали б цю порожнечу заповнити, дуже часто є слабкі, тому наука в них не доходить до серця дитини. А це, власне, й має бути тим прицілом, бо виховання в Пласті могло б мати найбільший вплив на психіку наших вихованців.

Зацікавлення різними ділянками практичного життя служило б першим кроком для життєвого переходу з дитинства у повноту дорослого, корисного і цікавого життя.

/ Старий Вовк

Фото Юрія Леськова

ОЛЕКСАНДР НЕЧИПОРУК:

«У ВІДПОВІДАЛЬНИЙ
МОМЕНТ КОЖНА ЛЮДИНА
БУЛА НА ВАГУ ЗОЛОТА»

Закінчення. Початок у попередньому числі

— Зі мною в Перемишлі лікувався майданівець Роман Дзівінський, — продовжив розповідь Сашко. — Його саме готували до протезування у США. Займалася цим як благодійник голова Української федерації Америки (УФА) у Філядельфії лікар Зеня Черник. З допомогою Романа, волонтера Марії Стрілки і монахині сестри Анни пані Зеня організувала і моє лікування за океаном. В липні 2014-го я вже був у Філядельфії.

Спершу оперувати мене мали в штаті Пенсильванія. Місяць я жив в українській сім'ї, але щось не склалося в цій клініці, якісь бюрократичні питання не зійшлися. Тим часом з'явилося одне місце у Клівлендській клініці (Cleveland Clinic). Вона посідає третє місце щодо ортопедування і вважається однією з найкращих клінік світу.

На лікування туди взяли пораненого Володимира Мовчана з Ковеля, а другого майданівця на той час доставити туди не вдалося. Отож з'явилося вільне місце, і п. Зеня Черник відправила мене до Клівленда. Проукраїнський сенатор штату Огайо Роберт Портман домовився, і клініка погодилася провести для мене безкоштовне лікування.

6 серпня 2014 р. я прибув туди, а вже 9 серпня мене прооперували. Поставили половину донорського суглоба. Це була експериментальна метода. Її тоді лише вводили в практику, але доктор запевняв, що все має бути добре. Зі 100 лише у 2 відсотків пацієнтів може бути ускладнення у формі інфекції. На жаль, я потрапив у тих 2 відсотки...

У США пробув півроку, потім — 5 місяців реабілітації. Постійний контроль, але все добре гоїлося. Летів зі США, як кажуть, своїми ногами. Згинав ногу на 90 відсотків.

5 січня 2015 р. повернувся в Україну, якраз перед Різдом. Вдома продовжував працювати з ногою. Лікар дозволив ходити без милиць. Коліно майже повністю розпрацював. Куля перебила суглоб, розбила половину його. Третини верхньої частини чашечки не було взагалі, сухожилля з триголовим м'язом було відірване. Навіть не знаю, як з такою ногою тоді на Майдані зумів відійти.

Американські лікарі віддали належне польським, бо ті зуміли пришити триголовий м'яз із сухожиллям до чашечки, і воно прижилося. Поляки ж сказали, що маю певний час. Якщо затягну з реконструкцією, може розвинується артроз. Тоді довелося б робити повністю ендопротезування. Хоча, й так до того прийшов.

Ногу розробляв, але тим часом захворіла дружина. Вона потребувала операції на реконструкцію нирки. Таку роблять у Києві. Це трапилося на початку березня. Я був з двома дітьми. І саме в той час почалися незрозумілі висипки: клопіт з коліном. Лікарі сказали, що це стафілокок на шрамі, але не мав би вплинути, бо поверхова інфекція. Та з'ясувалося, що цей стафілокок уже в коліні. Почалося відторгнення донорської частини — кістки. Вона зросталася добре, але нормальна циркуляція крові мала би відновитися за рік після операції. Небезпека існувала перших півроку, а в мене ця інфекція з'явилася вже по семи місяцях. Оскільки не було нормальної циркуляції з донорською частиною, організм почав відторгнення.

Коли набрякло коліно і почався запальний процес із температурою 40°, один лікар Луцької міської лікарні сказав, що з вогнепальними пораненнями не має права надавати мені допомогу. Виявляється, з температурою 40° і коліном, як м'яч, хоч вмирай.

На щастя, дружину в Києві врятували, зробили операцію вдало. Люди збирали кошти для мене як майданівця, а гроші ці пішли на лікування дружини (обійшлося все майже у 3 тис. доларів). Подумав: дякувати Богу, вчасно повернувся тоді зі США.

У приймальному відділенні міського шпиталю лікар таки відмовився надати допомогу. Послав у госпіталь ветеранів війни. Але знову проблема: субота. Ніхто не працює, ніхто не прийме... Туди ж кладуть на операцію планово. От і роби, що хочеш.

Я зателефонував до знайомої терапевтки. Вона виписала сильні антибіотики, що, схоже, не мала права робити, але ці антибіотики почали допомагати. До речі, це була та сама лікарня, в якій я отримав відмову у допомозі.

Вона дала вказівку медсестрам, і ті «прокапали» мене. Батько відвіз додому. Далі «прокапували» протягом дня. Організм стабілізувався. Були сильна інтоксикація, важке серцебиття. Нирки навантажені. Зробили мені комп'ютерну томографію. Вона показала процес відторгнення. Висновок: треба чистити коліно, вирізати суглоб.

У мене було два варіанти: їхати в Київ або знову в Перемишль. Якраз один з волонтерів виробляв візи у Польщу для поранених майданівців і сімей Небесної Сотні, зробив і мені візу. Отож поїхав я туди, куди знав.

Пригадую, як вранці після операції додому повернулася дружина. Зустрів її, попрощався, і волонтер повіз мене до Львова. Звідтіля інший волонтер-журналіст доставив до Перемишля, знову до монастиря сестер-служебниць. Військовий хірург з великим досвідом відразу зробив невеликий розтин

коліна, промив його, встановив дренаж, змінив антибіотики на більш ефективні і слабші, привів мене до транспортабельного стану.

Поки перебував на лікуванні в Польщі, виготовив візу у США. Мій доктор Майкл Джойс вже очікував на мене. Він, до речі, вважається одним з найкращих у світі ортопедів. Доктор Джойс попросив вибачення, бо все зробив добре, але від інфекції, відторгнення ніхто не застрахований.

Вдруге прилетів у США 31 березня 2015 року, а 1 квітня відбулася операція, бо затягувати не можна було жодного дня. Сестра Анна сказала потім: польський лікар говорив, що, дякувати Богу, організм молодий і дужий. Якби потягнули день-два — кінець. Сильна інтоксикація була. Якби це сталося 10-15 років тому, ще таких антибіотиків не існувало (мене промивали новим антибіотиком, в Україні про нього ще ніхто не чув). Ось чому 10-15 років тому ногу би не врятували.

Я тоді мав колір сіро-коричневий. Почистили мені коліно, поставили штирі і спейсер — цемент замість коліна. Заборонили ставати на ногу. Потрібно було чекати, коли організм очиститься, відновиться.

Того разу був у США 5 місяців. Повернувся в Україну у третій декаді серпня 2015 року. Ослаблений організм, як наслідок — ангіна, лікарня (інфекційна, госпіталь ветеранів війни). Знову «прокапали», щоби інфекція не пішла в коліно. Ходив на милицях, чекав наступного етапу лікування. Ногу в коліні згинати не міг, але при звичаївся, навіть на вантажівці їздив, щоби трохи підзаробити. Але переважно був вдома з дітьми. Так і минуло 2 роки.

У 2017-му, 8 червня, до США прилетів втретє. Відновився ніби повністю, не з'являлися незрозумілі висипки на коліні. Зникли. На це треба було 2 роки. Мені проводили різні тести, дослідження. 3 липня зробили повне ендопротезування колінного суглоба, поставили штучний суглоб.

За той час третя донька народилася. Далі чекає мене реабілітація. Сподіваюся, четверта операція, що відбулася, є останньою. Якщо все буде гаразд, якщо не стрибати, не бігати — такого коліна мало би вистачити на 20-30 років. А там, сподіваюся, будуть нові технології, аби лише грошей вистачило.

— Чи були якісь моменти за час перебування у США, які запам'яталися по-особливому? — запитую.

— Що запам'яталося? — Сашко на мить замислився. — У Клівленді ми були з Володеєм Мовчаном, у якого — два кульові в голову. Одна куля застрягла в лобі, друга повністю розбила щелепу. Йому повністю ставили імпланти, нарощували піднебіння. Нам, майданівцям з України, сенатор Роберт Портман як американський політик дякував за те, що ми зробили внесок у подолання режиму, що вибороли демократичний шлях розвитку країни. Це був момент, який згадую понині.

— Якби повернути час назад, чи ти вчинив би так само?

1) На долоні Сашка одна з куль, якими в час протестів «Беркут» розстрілював майданівців.

2) Кадр із телевізійної хроніки: побратим-майданівець вивозить пораненого Сашка Нечипорука з лінії вогню. Київ, 20 лютого 2014 р.

— Не шкодую ні на мить. Пам'ятаю слова трирічної донечки, як вирушав на Майдан: тату, не їдь, тебе там вб'ють... Але я мусив бути в Києві. Адже ми були під повною окупацією Росії. Прислужники Януковича «віджимали» (відбирали. — Ю. Л.) бізнес, нищили культуру, все українське. Далі нас очікували єдиний економічний простір і новий союз.

— Мабуть, близькими тобі стали пластуни і не лише вони, а й інші добродії, які зустрілися на шляху у тих далеких, тривалих і дуже важких мандрівках.

— Саме так. Складаю слова великої подяки сім'ї Шустів — п. Ніні та п. Несторові, пластунам з Клівленда. Вони прийняли мене у своїй оселі як рідного сина. Дуже дбали про мене довгими місяцями. Доглядали за мною весь час, а особливо після операції. Адже навіть з ліжка не вставав. Як про малу дитину треба було піклуватися. Я перебував усі три рази в них. Дуже вдячний за це. Інші поранені перебували то в одній, то в іншій родині, бо людям важко було утримувати їх весь час. Я ж перебував усі ці довгі місяці у цього гарного українського подружжя.

Дякую також лікарю Зені Черник з Філядельфії і доктору Марії Струсь із Клівленда — голові Української медичної асоціації Північної Америки (УМАПА) в штаті Огайо, яка надзвичайно багато зусиль доклала для створення можливостей лікування нас, декількох майданівців, у Клівленді. Звісно ж, велике спасибі сенатору Роберту Портману, який виявляє значну увагу до українців.

Я дуже вдячний доктору Майклу Джойсу. Він вже на пенсії, а мене цього разу оперував його учень доктор Натан Меско — теж сильний фахівець. Доктор Джойс має складну недугу, але надалі тримає руку на пульсі і консультує свого учня щодо мого лікування. Якось він сказав, що в мене ситуація особлива і дуже важка. Він оперував хворих на рак кісток. Моє поранення, на думку цього лікаря, можна порівняти саме з раком кістки, бо на подібні інфекції треба дуже вважати. Слава Богу, нога на місці, пальцями воруху, а все інше — справа часу.

— ” —

**В ЦЮ МИТЬ РОЗМОВИ ЗІ САШКОМ
ПОДУМАЛОСЯ: У НАШІЙ НОВІТНІЙ
ІСТОРІЇ, СТОЯЧИ ПЕРЕД ГОСТРОЮ
НЕБЕЗПЕКОЮ ДЛЯ ІСНУВАННЯ
ДЕРЖАВИ, МИ ІНТУЇТИВНО
ВІДЧУВАЄМО, ХТО, ЩО І ДЕ
ПОВИНЕН РОБИТИ.**

В чому можемо бути найбільш корисними у спільному протистоянні загрозам, які постійно йдуть саме з російського боку. Де б не перебував кожен з нас — чи то в Україні, чи за океаном — ко-

жен знаходить потрібну і саме для нього посилену ділянку праці: різні добровільні збірки, допомога пораненим, пошиття одягу, а хтось відчиняє двері своєї оселі перед тими, хто потребує допомоги і підтримки. І завжди пам'ятаємо про тих, хто був чи перебуває на передній лінії зіткнення за українську незалежність. За таких умов по-особливо-му свою міць проявляє Пластова Ідея. Адже за переліченими узагальненнями стоять конкретні особистості, і серед них чимало пластунів.

— Мабуть, місяці, проведені за океаном, були дуже довгими, — поцікавився. Сашко ніби продовжив мої думки.

— Та не дуже, у США я не сидів без діла. Купував різні речі, потрібні війську, і пересилав в Україну те, в чому була потреба. Загалом, допоміг на суму у 7 тис. доларів. В Україні записався волонтером ще після першого повернення зі США, але тоді мусив зробити перерву, бо почалися клопоти з ногою.

Розмова наближалася до завершення. Сашко у спогадах повертався в Україну, до епізодів, які запам'яталися після подій на Майдані: позитивних і не тільки...

— В процесі лікування медики завжди натякали, що кулі, якими стріляли в нас, могли бути чимось оброблені, бо це інфікування дивно відбувалося. Але це лише здогадки. Довести щось подібне ніхто не може.

Газ, що застосували проти нас, дим був таким їдким, що все пекло всередині і ніби роз'їдало. Без захисної маски не міг дихати взагалі. Побратим, якого 20 лютого побили, без пам'яті лежав на Майдані. Надихався тими газами, що аж обпалив легені. Досі лікується, має серйозні клопоти. Газ багатьом пошкодив.

А світло-шумові гранати... Вони мали підвищену потужність: людям ноги відривало від таких вибухів.

Майданівці й далі лікуються. Кульові поранення в багатьох. Погано гояться кістки. Прикро, що дуже часто вони зі своїми проблемами залишаються на одинці.

Не слід забувати про відповідальність за скоєні на Майдані злочини. Мені, навіть на милицях, не раз доводилося їздити в Генеральну прокуратуру України для надання свідчень. Одного разу в ГПУ в ліфті побачив Єфремова (О. Єфремов — голова фракції Партії регіонів у Верховній Раді України у 2010—2014 рр. — Ю. Л.). Він очі опустив у підлогу. Хотілося в той момент задавити його. Друг мій, теж Сашко, який був поруч, бачив, наскільки в нього страх перед майданівцями.

Прикро, що після тих київських подій і далі в побуті в Україні часом можна зустріти негативне ставлення, реакцію в бік Революції Гідності чи майданівців, і це не десь у східних областях. Був у мене такий досвід. Якось на зупинці громадського транспорту в Луцьку до нас з донькою причепився незнайомий із запитаннями, мовляв, де травму ноги отримав, чи не був на фронті часом? Я ствердно від-

повів, мовляв, побував десь трохи. Той відразу перейшов на російську, образливі слова з відстані вигукував. Або ж у шпиталі в Луцьку. Одна з лікарів якось сказала, що отримувала 500 доларів зарплатні за часів Януковича і їй було дуже добре. Звісно, якщо ще й хабарі давали часом, то незле жилося...

Нам в Україні вкрай потрібна зміна в свідомості людей. Дуже важливо, що зараз нація пробуджується, принаймні її активна частина. Це дасть очікувані плоди. А щодо подій на Майдані, з часом історики віддадуть належне тому, що зробила Небесна Сотня — основа справжньої української незалежності.

— ” —

ОЛЕКСАНДРА НЕЧИПОРУКА ЗА ВИЯВЛЕНУ МУЖНІСТЬ У ВИРІШАЛЬНИЙ МОМЕНТ РЕВОЛЮЦІЇ ГІДНОСТІ ВІДЗНАЧЕНО ДЕРЖАВНОЮ НАГОРОДОЮ — ОРДЕНОМ «ЗА ЗАСЛУГИ» ІІІ СТУПЕНЯ.

Восени минулого року, по завершенні лікування у США, він повернувся до Луцька.

Сашко Нечипорук з дружиною Катрусею, донечками Міла-ною, Юлею і сином Матвієм

— “ —

**СКОНЦЕНТРУЙМО УВАГУ НА РОЗВИТКУ
ПЛАСТУ, НА ЗАСАДАХ І ПРИНЦИПАХ,
НА ТОМУ, ЩО РОБИТЬ НАС СИЛЬНИМИ**

ЮРІЙ МОНЧАК

Зазвичай цікаві зустрічі між пластунами трапляються під час різноманітних пластових подій — таборів, з'їздів, всіляких урочистостей. Та багато членів нашої організації завдяки своїй діяльності є добре знайомими у мистецькому, церковному, науковому та інших середовищах. Отож, часом якась із вагомих подій суспільного життя теж може стати приводом для корисної розмови.

Одна з таких відбулася в березні у Львові, коли д-р Юрій Мончак вкотре читав серію відкритих лекцій у Школі біоетики УКУ на тему «Молекулярна біологія, гібриди, мутанти і штучне життя. А що далі?». Зустрічі відбувалися у Центрі Митрополита Андрія Шептицького. А по їх завершенні друг Юрій погодився відповісти на декілька запитань.

— Друже Юрію, як часто доводиться бувати в Україні? Як зародилася ідея проведення подібних заходів?

— У рамках навчальної програми Школи біоетики в УКУ читаю лекції щороку, а передісторія така. У 2009-му чи 2010-му році владика Борис Гудзяк та о. д-р Ігор Бойко відвідали Монреаль. Йшлося про біоетику і потребу розвивати цей науковий напрямок в Україні. На організованому з цієї нагоди вечорі в мене виникла ідея створити катедру біоетики при УКУ. Моя мама підтримала таку ініціативу і гарантувала допомогу. Не минуло й року, і ми зафундували створення катедри — допомогли о. І. Бойкові. Саме її згодом перетворено на Школу біоетики. Було вжито кошти нашого родинного фонду ім. Михайла Мончака, о. Івана Гаврилюка, Софії Кокоцької та Дарії Когутяк при УКОФ (Українській католицькій освітній фундації). Це мої дідусі і бабусі, які любили Україну, жили нею, доклали багато зусиль для виховання в такому ж дусі і навчання своїх нащадків — для нашого виховання. Ця фундація діє в Канаді, США та Європі.

У 2011 році я вперше прибув до УКУ з лекціями зі сфери молекулярної біології. Вже тоді це вважалося революцією в медицині. В рамках біоетики було багато тем: клонування, гібридні організми. Але ідея гуманізації медицини на основі християнських цінностей, виховання поваги до людського життя — це вкрай важливо. Мені небайдужі проблеми морально-етичного характеру та їх оцінка з християнської точки зору.

Відтоді на запрошення о. д-ра Ігоря Бойка в УКУ читаю лекції щороку.

Яких чотири-п'ять років тому ми побували з лекціями в Тернополі, а від минулого року — в Києві (це такий самий курс, як і у Львові).

Щороку поїздка в Україну — це мої однотижневі вакації. Оплачую їх власним коштом.

Деякі з лекцій є відкриті для всіх охочих, а деякі читаю в рамках навчальної програми УКУ. Спостерігаю зріст зацікавлення.

— До речі, як у Тебе з'явилася думка присвятити життя науці?

— Це було ще під час навчання у 9 класі середньої школи в Монреалі. Вчитель з біології розповідав про ДНК. Це був 1974—1975 навчальний рік. Саме тоді почали відкривати ролі ДНК. Отож вчитель пояснював, як ДНК дублюється. Я захопився цим.

У коледжі обрав науки здоров'я, бо молекулярна біологія не була окремим відділом. Бакалаврат закінчив з мікробіології, магістерку теж. Тоді, ще не отримавши диплом магістра, почав докторат. Це вже був окремий відділ молекулярної біології. Після завершення докторату поїхав до Вашингтону робити постдокторат в Національному інституті раку. Згодом повернувся до Монреалю. Працював два роки старшим дослідником, відтак мені доручили очолити лабораторію молекулярної діагностики (нова сфера діагностування). Це було в шпиталі університету Макгілла. Там став професором. Тепер очолюю одну з лабораторій Монреальського університету.

— Трохи про Пласт у Канаді: які тенденції? З якими труднощами зустрічаєтесь?

— Якщо про труднощі, одна з головних — мова. Багато українських родин в Канаді проживають там кілька поколінь. Для молодших зазвичай Україна вже не відіграє таку роль, як для старших. Це природно, і не можна сподіватися чогось інакшого.

В Пласті далі є натиск, щоби зберегти те, що предки вивезли з України. Консерватизм нам таки допоміг втримати ідентичність, але, з іншого боку, він стає штивним. Витворюється почуття страху перед зникненням тієї ідентичності. Від того хочеться за всяку ціну втримати те, що колись так берегли наші предки. Навіть якщо щось нове йде з першоджерела, з України, все рівно існує якийсь підсвідомий страх, що можна втратити усталені норми. А деякі зміни таки є позитивні. В Пласті це спосіб проведення таборів, перехід проб, запровадження нових вмілостей.

Ми намагаємося не вживати чужомовної музики на таборах, обмежувати співпрацю з неукраїнськими організаціями. В Канаді я лише два рази брав участь у виміні скавських організацій. Її учасниками були поляки, вірмени, канадійці, французи й українці. Ми приїздили репрезентувати Пласт, але при цьому дуже вважали, щоби не занечистити його чимсь неукраїнським.

— Який прогноз на майбутнє?

— Все залежить від того, як будуть нові українські емігранти включатися в життя в діаспорі. Ми лише тепер краще бачимо, що в Україні мають слабе знання про діаспору. Новоприбулі часто здивовані, що за межами України існує щось таке, як народна каса, український банк, церкви, громадські організації. Дехто навіть не відкриває цього для себе, і стає запізно. Втрачаємо їх.

— ” —

ДЛЯ НАС ВАЖЛИВО, ЩОБИ НОВІ ЕМІГРАНТИ ВПISУВАЛИ ДІТЕЙ ДО ПЛАСТУ, СУМУ, ШКІЛ, А САМІ НАЛЕЖАЛИ ДО ПАРОХІЙ.

За останні 10 років більше українців включилося в різноманітні організації. Хоча часом створюють і свої. В Монреалі є кілька родин, які вписали дітей до Пласту, хоча в Україні вони пластунами не були. Свідомо зробили це, бо легко асимілюватися, але тяжко втримати свою ідентичність. Шкода, що багато приїжджих цього не розуміють.

Повоєнні емігранти зазвичай були патріотично налаштовані, мали відчуття, що їх викинули з їхньої країни. Тоді, «на злість світові», трималися свого. Тепер українці приїждять до Канади, бо шукають кращого життя. У них значно менше відчуття, що їх хтось на батьківщині утискає. Тому їхні діти дуже

часто втрачають українськість. Це відбувається поступово, але з майже незворотними наслідками.

Нам в діаспорі потрібна «нова кров». Без наповнення новими активними українцями буде складно, і добре, що останнім часом з України частіше приїждять більш свідомі люди.

Щодо Пласту в діаспорі, важливо, щоби до нас приїздили виховники, юнацтво з України, але й навпаки: щоби наші пластуни частіше і чисельніше бували в Україні. Це дозволить зберегти оту нашу організаційну одність і єдність.

— Мабуть, Ти добре знайомий із Пластом в Україні. Поділися, будь ласка, поглядом ззовні.

— Мое перше знайомство з Пластом в Україні відбулося в час його відновлення. Саме тоді був заступником головної булавної УСП. Був 1990 рік. У Львові, в Шевченківському гаю, складала Пластову Присягу перші і найактивніші. Мені вдалося зафіксувати цю історичну подію на відео. Тоді ще були також члени Головного Проводу — друг Орест Гаврилюк, подруги Ольга Кузьмович і Таня Джулинська.

З того часу Пласт в Україні гарно розвинувся. Організація відчутно зміцніла, чисельно зросла. Тепер, вважаю, Пласт України мав би брати на себе головну відповідальність, а ми будемо певною мірою очікувати на допомогу. І це була б своєрідна жертва Пласту України, бо в майбутньому треба буде таки підсилювати діаспорний Пласт. Це зберегло б нас як міжкrajову організацію.

Колись ми збирали кошти, інші ресурси для України. До речі, не всі це розуміли. Але ми, пластуни у США, Канаді, інших краях добре усвідомлювали, що і для чого робимо. Тепер це мало б змінитися в інший бік. Наприклад, підручники, відзначки, однострой — це легше виробляти в Україні.

Обставини складаються так, що ініціативу якісно і кількісно переймає Україна. Отож саме пластуни України мали б оглядатися на інші країни, щоби підтримати, допомогти їм. Це буде збагачувати дух Пласту в Україні. Це великий виклик. Ви вже можете порадити собі і без нас, але діаспора повинна б доповнювати Україну. Життєво необхідно, щоби Пласт лишився глобальною організацією, а не лише діяв на теренах одного краю. Маючи розвинутий Пласт на рідних теренах та свої дочірні організації, ми будемо багатшими.

Отже, мала допомога пластунів з України стане великою для Пласту в діаспорі.

— Понад два десятиліття Пласт України робив наполегливі спроби набуття членство у Світовій організації скавського руху. Це значний часовий проміжок, а результату жодного. Сьогодні ми як організація ніяким чином не представлені у СОСР. Чи й далі вартує продовжувати які-небудь кроки в цьому напрямку?

— Вважаю, що палити мости не варто, але тепер більше погоджуюся з думкою КІПР України. Більше енергії треба віддавати на розвиток Пласту такого, яким він є. Якщо не братимемо участь у якомусь

Провід «Лісової Школи» 48-10 (зліва направо): головний бунчужний пл. сен. Юрій Мончак, V; комендант пл. сен. Любомир Домашевський, V; обозний пл. сен. Данило Захарчук, ВВ; шеф штабу пл. сен. Степан Шишка, ОХ. Гантер, США, 27 червня 2010 р.

джеремборі — не біда. Прийде час, і нас будуть просити. Ось, наприклад, як було у стосунках пластунів зі Сквами Канади. Спершу (у 1960-х роках) нам висували жорсткі умови для членства в цій організації, згодом (у 1980-х) нас вже просили. Були серйозні перемовини, нам обіцяли доступ до скавських крамниць, будівель, різних ресурсів. В окремих місцях ми навіть могли зберегти структуру. Кінцево таки до набуття нами членства у Сквах Канади не дійшло.

У питанні Пласту і СОСР можемо брати до уваги політичну доцільність, але яку маємо реальну потребу в цьому? Скажімо, ті ж Скавти Канади: це така собі громадська організація, яка вже котиться за інерцією, стає щоразу більше розводненою. Канадійські скавти мають деякі добрі ідеї, але це вже не є скавтінг Бейден-Повела. Щоби Пласт багато скористав з такого членства — не бачу цього. Вважаю, будемо сильні — нас завжди помітять.

— ” —

**НЕ ВАРТО ЖЕРТВУВАТИ МОРАЛЬНИМИ
ЗАСАДАМИ, ПРИНЦИПАМИ,
РЕЛІГІЙНІСТЮ ЗАРАДИ ЧЛЕНСТВА У
СВІТОВІЙ ОРГАНІЗАЦІЇ: МОЖЕМО
НЕБАГАТО СКОРИСТАТИ, АЛЕ ЗНАЧНО
БІЛЬШЕ ВТРАТИТИ.**

Схоже, у СОСР Росія таки має свій вплив. Думаю, позиція щодо Пласту формувалася ще й під цим впливом. Тому не дуже бачу, що можемо мати

значні здобутки від активної участі, а щодо діалогу — він завжди потрібний.

Сконцентруймо увагу на розвитку Пласту, на засадах і принципах, на тому, що робить нас сильними вже понад 100 років. Розводнимо наше — лише пошкодимо дітям, і вони не отримають те, чого потребують від Пласту.

Наша організація в Україні продовжуватиме розвиватися, а КУПО буде тим пластовим капелюхом, під яким перебуватимуть всі крайові організації. Однак ініціатива — в руках України, і вона зростатиме.

Скавтінг України добре було б змінити скавтовий регіон у складі СОСР і з Євроазійського перейти у Європейський. Можливо, тоді й перемовини про місце Пласту як представника українського скавтіngu пішли б у більш конструктивному напрямку.

— Триває процес підготовки до виборів Начального Пластуна. Незабаром розпочнеться формування листи кандидатів. Яким, на Твою думку, мав би бути цей наш наступний головний репрезентант?

— Начальний Пластун — немов прапор, довкола якого всі об'єднуються. Це не просто обличчя Пласту, а людина, яка уособлює Ідею, нашу організацію. Він представляє нас усіх.

Згадаймо Северина Левицького. Його поважали всі. Так було і з наступними Начальними Пластунами Юрієм Старосольським та Любомиром Романковим. Коли ми бачили їх чи бачимо, кажемо: так, це обличчя Пласту, адже це особа-символ.

Я звертаю увагу на символи. Погляньмо на США. Прапор країни, конституцію, національного героя президента Авраама Лінкольна шанує кожен американець, незалежно від країни свого походження чи перебування.

Для Пласту пост Начального Пластуна є потрібним. Але це мав би бути член нашої організації, який віддзеркалює загальні чесноти Пласту і може репрезентувати нас, відвідуючи якусь зі станиць, крайову чи міжкрайову пластову подію, відстоюючи пластові інтереси назовні.

Вікових обмежень не повинно бути. Це другорядне. Головне, щоб гідно представляв організацію, щоб цікавився розвитком Пласту і нашої організацією загалом, щоб міг говорити як з новачком чи юнаком, так і зі старшим пластуном чи сеньйором, міг промовляти перед різною аудиторією.

— Чи можемо говорити про ймовірних кандидатів по прізвищах?

— Так. Для мене зразком пластуна є друг Петро Содоль. Це велет у Пласті. Саме його бачу Начальним Пластуном, навіть у такому літньому віці. Вважаю, його давно слід було якось гідно і високо пошанувати.

— Мало чутними для пластового загалу є дискусії чи думки, виголошені в рамках VI Пластового Конгресу, перший етап якого тривав від лютого до серпня минулого року. Які, на Твою думку, питання вартувало б порушити?

— Важлива справа, яку вартувало б обговорити в рамках Конгресу, — це моральні питання в Пласті. Передусім уточнити, що значить вірність Богові й Україні, 14 точок Пластового Закону і як їх у сучасному житті пристосовувати. Слід обмінятися думками, беручи до уваги контекст. Адже світ швидко змінюється, а ми до обговорення так і не взялися.

Існує чимало інших питань: як передавати наші цінності молодим поколінням в сучасному світі за нових умов? Може, старі теж добрі, але застановитися над тим таки треба. Одне з важливих питань — справа гендеру. В Пласті треба мати чітку позицію.

Дехто намагається розводнювати поняття патріотизму, вірності Богови. Ми не маємо бути конфесійні, але моральність і особливо християнська мораль — це наші засади. Деколи читаю це на «Дискусіях при ватрі» у Facebook. Це слід обговорити, це пекучі теми, на мою думку. І не треба вигадувати щось штучне для дискусії.

— Про що Ти передусім згадуєш, коли розмірковуєш над власним життям в Пласті? Що найбільш корисне дала Тобі наша організація?

— Мій найяскравіший спомин — це «Лісова Школа» 1980 року: весь табір — від початку і до завершення. Він радикально мене змінив як людину, як українця і як пластуна.

— ” —

ПЛАСТ ДАВ МЕНІ ЛЮБОВ ДО ПРИРОДИ (ГОРИ, БАЖАННЯ МАНДРУВАТИ — ЦЕ ЗВІДСИ Я ВЗЯВ), А ЩЕ — ДОВІРУ ДО ВЛАСНИХ СИЛ І САМОГО СЕБЕ.

Тут навчився не сприймати себе надто серйозно, втримувати скромність, інші позитивні риси. Адже коли таборуєш з людьми — бачиш їх, а вони тебе. Втриматися «в масці» за таких умов неможливо.

— У нашій організації Тебе знають, зокрема, як пластуна, який зробив немалий внесок у становлення і розвиток «Лісової Школи». Що ще Ти хотів, але не зробив, якщо вести мову про ЛШ?

— На «Лісовій Школі» мені довелося побувати 11 разів: і учасником, і комендантом 4 рази, декілька разів головним бунчужним. Один раз із пл. сен. Богданом Генегою зі Львова провели ЛШ в Австралії. Але шкодую, бо не був ні разу на «Лісовій Школі» в Україні. Це одна з моїх мрій: хоч кілька днів потаборувати на ЛШ в урочищі Гнилий Потік біля Славська.

— На завершення, що Ти б хотів побажати нашим читачам і редакційному колективі?

— Найважливіше — це підтримувати і розвивати культуру дискусії. Пласт загалом мав би бути кузницею корисної дискусії, коли гостро боронимо власну думку, але і право іншого на свою. В нас існує багато різних поглядів на певні питання. Це не значить, що маємо породжувати чи загострювати непорозуміння на цьому ґрунті. Навпаки, намагаймося зрозуміти одне одного, дипломатично обходити можливі загострення. Також бажаю вам різноманітних цікавих тем і багато дописувачів.

Запитував пл. сен. Юрій Леськів, СМ

Із побратимами по куреню подолано ще один верх

Під час однієї з численних мандрівок «Вовкулаків»

Довідка

ЮРІЙ МОНЧАК

Народжений в Монреалі 31 жовтня 1960 року. Батько Мирон Мончак — інженер, мати Богданна Мончак (з дому Гаврилюк) — учителька. Мама в Пласті від новацтва, відбула всі вишколи, в Монреалі була станичною. Батько ніколи не був пластуном, але багато допомагав організації, навіть вибудував каплицю в гуцульському стилі на оселі «Батурин» біля Монреалю.

Старший брат Андрій — член куреня «Вовкулаки». В Пласті виростав від новацтва, за фахом інженер.

По завершенні середньої школи друг Юрій закінчив бакалаврат з мікробіології в Макгільському університеті (1979—1982), магістерку з мікробіології — в Монреальському університеті (1982—1985), докторат — там само (1985—1990), ступінь постдокторату (після докторської спеціалізації) — у Вашингтоні (1990—1992).

Зараз д-р Юрій Мончак — директор лабораторії молекулярної діагностики, професор медичного факультету Макгільського та Монреальського університетів.

В Пласті від новацтва (1968 рік, рій «Їжаки» гнізда «Хлопці з Зеленого бору»). В УПЮ пластував у гуртку «Пуми» куреня ч. 1 ім. Митрополита Андрея Шептицького.

До УСП друг Юрій перейшов у серпні 1979 року, а 1985 р. вступив до куреня «Вовкулаки». Тоді курінь наповнило значне товариство старших пластунів — 12 членів УСП з Канади і США. Ця урочиста подія відбулася на оселі «Вовча Тропа», під час спеціальної ради з нагоди відновлення куреня ч. 31 УСП «Вовкулаки». Адже до того часу діяв лише курінь УПС.

У різні роки друг Юрій був виховником і братчиком, гніздовим і зв'язковим в Монреалі, здобув другий ступінь у Кадрі виховників УПЮ та УПН. Успішно відбув вишкільний табір «Золота Булава», комендантом якого став пізніше (у 2007 році в Канаді), а також «Лісову Школу», якої надалі неодноразово був головним бунчужним та комендантом.

Наприкінці 1980-х років при ГПБ пл. сен. Юрій Мончак, V, виконував діловодство заступника головної булавної УСП, згодом, на початку 90-х, був заступником головного булавного УПЮ, відтак головним булавним УПЮ.

Перша Ювілейна Міжкрайова Пластова Зустріч, в якій друг Юрій взяв участь ще юнаком, відбулася у 1978 році. Під час ЮМПЗ 1982 року (США, оселя «Вовча Тропа») ст. пл. Ю. Мончак належав до булави підтабору юнаків. Також він був заступником коменданта табору прихильників під час ЮМПЗ в Канаді у 1987 році. В якості гостя брав участь в ЮМПЗ в Україні у 2012 році та в Німеччині у серпні 2017 року.

—”—

НЕХАЙ ГОСПОДЬ БОГ БЛАГОСЛОВИТЬ
ВАС, ДОРОГИЙ ВЛАДИКО, МНОГИМИ
ЛІТАМИ ДЛЯ ПОДАЛЬШОЇ ЕНЕРГІЙНОЇ
ПРАЦІ НА ДОБРО НАШІЙ МОЛОДІ,
УКРАЇНСЬКІЙ ЦЕРКВІ ТА ДЕРЖАВІ.

Фото Юрія Леськова

пл. сен. Ольга Свідзинська

КНЯЗІ ЦЕРКВИ — ПЛАСТУНИ

ЄПИСКОП БУЧАЦЬКИЙ

ДМИТРО ГРИГОРАК, ЧСВВ

Досі ми розповідали або про єпископів, що були пластунами в юності, а згодом пішли на стежку священничого служіння, або про тих, що були активними пластовими приятелями. Натомість теперішня наша розповідь про владику, який склав Пластову Присягу вже після єпископської хіротонії. Поки що у пластовій історії це унікальний випадок.

Про Кир Дмитра була вже опублікована розлога стаття (див. «Пластовий шлях» ч. 1-2 за 2013 рік), тому зараз обмежимося біографічною довідкою.

Богдан Григорак народився в Івано-Франківську 1 січня 1956 року у родині Дмитра і Марії, з дому Припхан. Його мама Марія Іванна (1913—1989), найстарша з п'яти дітей Юрія і Стефанії Панчак, у гімназійні роки була членкою 12 куреня ім. княгині Романової в Станиславові. Що більше: наприкінці 1930-х років одружилася зі знаним пластуном і спортсменом Богданом Ліськевичем, сином гімназійного професора Дмитра Ліськевича, першого опікуна Пласту в Яворові ще з-перед Першої світової війни. У 1938 році у подружжя народився син Ярослав, а через рік, у вересні, на Західну Україну прийшла червона навала... Богдан Ліськевич арештований НКВД, як повітовий провідник ОУН Тлумаччини засуджений до страти військовим трибуналом, а відтак розстріляний 3 квітня 1941. Його синові на той час ще не виповнилося й трьох років.

Марії вдалося пережити німецьку окупацію і повернення совєтів. Її батьки померли: батько невдовзі після початку війни, мама 1949. Батьки загиблого чоловіка усі свої сили віддавали внукові (їхній другий син Тарас емігрував до США) і були для неї великою підтримкою. Брат Марії Роман вступив до Дивізії, по війні опинився в полоні, згодом переїхав до Чикаго (син Романа Юрко був одним з тих шістьох юнаків, що трагічно загинули під час табору на оселі «Великий Луг» 28 червня 1960 року). Сестра Оксана, активна підпільниця, арештована 1948 року разом з чоловіком Володимиром Манюхом, поневірялася в Сибіру, а її ма-

леньким сином Юрком опікувалася ще одна сестра, Ольга. На волі лишився ще молодший брат Маркіян. Тож Марія одружилася вдруге — з Дмитром Григораком, що працював в Івано-Франківському медінституті. Від того шлюбу народилося двоє дітей: Богдан і Олександра (Леся). Хресною мамою Богдана, повернувшись із заслання, стала тітка Оксана. Своїх батьків Владика згадує дуже тепло і каже, що саме батьки навчили його молитися, привели на навчання до підпільного катехита о. Івана Демушки і дали істинну живу віру, ризикуючи як мінімум бути звільненими з роботи. Родиною духовно опікувався ісповідник віри о. Мирон Підлісецький, який раз на рік підпільно служив у їхньому домі Божественну Літургію.

Закінчивши 1973 року середню школу в Івано-Франківську, Богдан вступив до Інституту нафти і газу, де отримав освіту інженера-механіка (1978). Працював за фахом на заводах Івано-Франківська. Разом з тим підтримував контакти зі священниками підпільної УГКЦ і врешті 14 жовтня 1989 року офіційно вступив до Василянського чину.

У монашестві обрав собі ім'я Дмитро. Відбув новіціат у Гошівському та Крехівському монастирях, навчався у Василянській семінарії, закінчив Івано-Франківський теологічно-катехитичний інститут у 1996 році. Довічні обіти склав 2 лютого 1997 року. Згодом заочно навчався у Люблінському католицькому університеті (Польща), де здобув ступінь магістра богослов'я.

Дияконські свячення отримав 21 вересня 1992 року, священічі — 25 жовтня, у неділю Христа Царя. Святитель — Кир Софрон Дмитерко, ЧСВВ.

Перебуваючи в Івано-Франківському монастирі, ще 1990 року отримав скерування на капеланське служіння у таборі щойно відродженого Пласту. Відтоді приділяв пластунам особливу увагу: брав участь у таборах і мандрівках, провадив регулярні духовні зустрічі в станиці. І все це робив паралельно з виконанням інших обов'язків у монастирі Христа Царя: економа (зокрема, присвятився побудові монастирського дому і церкви), духівника сестер Мироносиць, праці на парохії,

творення молитовної молодіжної спільноти і відновлення Погінської обителі, пасторального служіння в Івано-Франківській в'язниці...

Новий етап у праці о. Дмитра розпочався влітку 1998 року, з призначенням до монастиря (на той час ще місійної станиці) св. Василя Великого в Луцьку. Тут розпочав будівництво монастирського комплексу і храму, налагодив регулярне парохіальне життя, розпочав проведення екуменічних паломництв на Волині. Підтримував усі ініціативи громади, особливо дбав про розвиток молоді: був духівником організації «Українська молодь Христіві», сприяв заснуванню катехитичної школи при монастирі. Доклав усіх зусиль для відновлення занепаłego на деякий час пластового осередку в Луцьку. Разом з тим, живучи буквально у спартанських умовах, самотужки обслуговував інші греко-католицькі громади, коли, не маючи постійного священика, зверталися до монастиря по пастирську опіку. Через це в неділі і свята служив по три Літургії в радіусі 60 км від Луцька (в Ківерцях, Мар'янівці, нерегулярно в Крижівці і Берестечку). Щойно 2006 року, коли з'явилася можливість викінчення житлових приміщень монастиря, наважився попросити провід Чину про додаткові кадри, чим заклав перспективу створення повноцінного монашого осередку.

28 липня 2007 року отримав призначення від Папи Бенедикта XVI на служіння Апостольським адміністратором в опорожненій Бучацькій єпархії УГКЦ, після переведення тамтешнього єпарха Кир Іринія Білика до Рима. Тож залишив Луцький монастир своїм наступникам і перебрався до Чорткова (деякий час жив у монастирі Різдва Пресвятої Богородиці в Улашківцях, поки не відродив, а зго-

дом і відбудував Преображенський монастир у Чорткові), поринувши у складну адміністративну діяльність в нових умовах. Тут також подбав про створення Пласту: оживив станицю Бучач, сприяв заснуванню пластового куреня при Бучацькому Колегіумі св. Йосафата і гуртка в Чорткові.

Щойно через чотири роки, 23 липня 2011 р., Святіший Отець Бенедикт XVI затвердив вибір Синоду Єпископів УГКЦ і номінував о. Дмитра на Бучацького єпископа. Єпископська хіротонія відбулася 18 вересня того ж року у Чортківському кафедральному соборі свв. Верховних апостолів Петра і Павла. Чин хіротонії здійснив Блаженніший Святослав Шевчук у співслужінні з Кир Василем Семенюком і Кир Софроном Мудрим та іншими єпископами і священиками.

— ” —

**ШЛЯХ ДО ПЛАСТУ КИР ДМИТРА БУЛО
ЛОГІЧНО ЗАВЕРШЕНО 21 КВІТНЯ 2013
РОКУ В БУЧАЧІ, КОЛИ В ПРИСУТНОСТІ
ЧИСЛЕННОЇ ПЛАСТОВОЇ ГРОМАДИ
ТЕРНОПІЛЬЩИНИ РАЗОМ З ІНШИМИ
ПЛАСТУНАМИ РІЗНИХ УЛАДІВ СКЛАВ
ПЛАСТОВУ ПРИСЯГУ.**

Джерела:
Матеріали Музею-архіву Пластового руху
Владика Дмитро Григорак про здійснення волі
Божої у його житті // Часопис CREDO
(<http://credo.pro/2011/09/51448>)
Офіційна біографія на сайті Бучацької єпархії УГКЦ

Преосвященний Владика Дмитро Григорак (посередині) під час урочистої ходи з нагоди Дня Пластової Присяги. 14 квітня 2018 р., Підгайці, Тернопільщина. Фото Юрія Леськова

17.09.1959 — 01.04.2018

1 квітня 2018 року Божого на 59-му році раптово обірвалося життя одного з перших тернопільських пластунів, відомого журналіста, видавця, депутата Тернопільської міської ради 3-х скликань (1998—2010 рр.) пл. сен. Григорія Бурбези.

Св. п. Григорій Бурбеца народився 17 вересня 1959 р. в м. Підгайці на Тернопільщині. Випускник Київського педагогічного інституту іноземних мов (1982 р., нині Національний лінгвістичний університет). Учителював англійської мови у загальноосвітніх школах Тернополя, заступник директора школи з виховної роботи, методист із виховної роботи Тернопільського міського відділу народної освіти (1982—1992); заступник директора, головний редактор видавництва «Лілея» (1992—1997, м. Тернопіль), директор Тернопільської філії редакції журналу «Вісник податкової служби України» (1997—1998), директор ТОВ «Лілея» (1998—2000), директор, шеф-редактор ТОВ «Тернопільська газета» (2000—2005). Від 2005 — директор ТОВ «Експрес-Інформ». Член Ради директорів Української асоціації видавців преси (2001—2005), пізніше працював керівником Тернопільської філії медіа-корпорації «РІА».

Пл. сен. Григорій Бурбеца — співзасновник і один з керівників Тернопільської станиці Пласту (1990), редактор першого в Україні пластового часопису «Цвіт України» (1990), згодом — співредактор «Пластового шляху» (який почав видавати в Україні у 1993 р.), видань «Команда», «Провідник суспільства», «Котигорошко», «Ukrainian Scouting», легендарного дискусійного часопису «Форум». На початках — член куреня УПС «Целібат Мурлики» (1991—1992), згодом вступив до 29 куреня УПС «Сіроманці» від 1992 р. Виховник гуртка «Сірі Вовки» у 29 курені УПЮ ім. Юрія Ста-

ПЛ. СЕН. ГРИГОРІЙ БУРБЕЗА

Відійшов на Вічну Ватру один з перших пластунів Тернопільської станиці, виховник, організатор вишколів, комендант легендарних юнацьких таборів, член Крайової Пластової Старшини, видавець і редактор низки пластових видань на початку 90-х років.

Табір станиці Тернопіль «Лисоня» на мандрівці. Попереду зліва стоять Григорій Бурбеца, Ірина Побилець, сидить (посередині) Оксана Волянська, справа присіла Оксана Куриш, за нею Григорій Друль. Серпень 1991 р.

росольського, заступник станичного з виховних питань. У 1991—1992 рр. — комендант легендарних юнацьких таборів на Бережанщині та Шумщині, організатор вишколів попередньої пластової підготовки та семінарів для освітян, зокрема всеукраїнського науково-практичного семінару, проведеного Тернопільською станицею спільно з Міністерством освіти України (1995), член Крайової Пластової Старшини (1992—1993).

Григорій заклав основи пластового видавництва в Україні. Під його керівництвом у 1990-х роках в Україні друкувались журнали «Готуйсь», «Юнак», «Вогонь Орлиної Ради», а також побачили світ такі видання, як «Посібник практичного пластування», «Батькам про Пласт», «Гри з «Вогню Орлиної Ради»», різноманітні співаники, буклети, листівки тощо.

Св. п. Григорій Бурбеца виховав двох дітей — доньку Зою і сина Тараса.

Вічна йому пам'ять!

/ пл. сен. Сергій Юзик, СМ

5.04.1928 — 16.02.2018

ПЛ. СЕН. КЕР. ВАСИЛЬ ГЛАДКИЙ

33-й курінь УПС «Брати Моуглі» в Австралії ділиться сумною вісткою, що 16 лютого 2018 р. відійшов на Вічну Ватру один з наших засновників та довголітніх провідників пл. сен. кер. Василь Гладкий — «Табаки»

Про життя Василя Гладкого подамо уривки зі спогадів, надісланих до газети «Вільна Думка» або висловлених на похороні.

Пластове Плем'я «Брати Моуглі» існує вже майже 70 років. Василь Гладкий був одним із засновників і довголітнім провідником цього куреня, а зрештою і всього Пласту в Сідней. Пластові псевда членів куреня базуються на назвах звірів, згаданих у «Книзі Джунглів» Кіплінга, а тому псевдом Василя було ім'я шакала Табаки. «Табаки» від самого початку, тобто від 1952-го року, протягом понад 50-ти років належав до проводу куреня та брав активну участь у пластовій діяльності. Я вперше зустрівся з ним на одному з перших пластових таборів у Сідней, де він був обозним, а я юнаком. Пригадую, друг Василь своїм тоненьким тенорком заспівував при ватрі «Джім Бала Бала». Завдяки організаційним здібностям Василя члени куреня вели виховну працю, відповідали за провід станиці, організували і проводили пластові табори, а у 1975 році курінь на чолі із Василем Гладким перебрав на себе провід у Крайовій Пластовій Старшині Австралії. 1985 року пл. сен. кер. Василь Гладкий був нагороджений за пластову працю Орденом святого Юрія в золоті.

Василь не стояв осторонь громадського життя. Був управителем Української кредитової спілки «Карпати», довголітнім членом і солістом Співочого товариства «Боян», директором Фундації українознавчих студій Австралії.

З Даркою Гивель він створив щасливу сім'ю. У них народилися доні Оріся і Лариса.

Спи, наш дорогий друже і брате, спи! Нехай ця чужа, але привітна австралійська земля буде Тобі легкою. Прощаю Тебе від усіх Твоїх братів Моуглівським кличем: СКОБ! Ми з тобою одної крові! Наша пам'ять про Тебе буде вічною!

/ пл. сен. Олег Островський — «Хаті»

Василь народився у містечку Козовій на Тернопільщині 5 квітня 1928 року. Ще школярем, у 16 років, попрощався з батьками, кажучи «Я хочу обороняти Україну», і вступив до війська. В Німеччині, на фронті, вже при кінці війни, він був поранений, а коли видужав, його попросту з лікарні випустили на вулицю і казали йти... Василь попрямував до Регенсбургу і там, на вулиці, зустрів чоловіка, який, побачивши тризуб на шапці, зрозумів, що це українець, і запровадив його до українського табору біженців. Тут Василь зрадив, коли почув українську мову і познайомився з багатьма людьми, зокрема й паном Володимиром Кареном, який пізніше вчив його доньок в Українській суботній школі в Сідней. Василь вступив до Пласту у 1947 році і брав участь в Ювілейному Святі Весни у Міттенвальді. У 1949 р. Василь прибув до Австралії, а саме до Сіднею. Тут у 1951 році розпочав виховну працю, яку виконував майже безперервно до літнього віку.

/ пл. сен. Дарія Загородна — «Блискавка».

Так збільшилося Плем'я «Брати Моуглі» на Нєбесах іще одним членом. Там його вітатимуть співзасновники куреня Богдан Соловій — «Сірий Вовк», Богдан Яськевич — «Шерхан» та Гліб Дубик — «Акела». Також його випередили Юрій Нєстор — «Пінокіо», Омелян Слободян — «Тихенький», Михайло Сивак — «Фєрао», Борис Базалицький — «Чучундра», Олександр Базалицький, Володимир Супруненко — «Віч».

Вічна їм усім пам'ять!

28.10.1929 — 8.01.2018

ПЛ. СЕН. ВОЛОДИМИР ВОЛОВОДЮК

11 січня 2018 р. Б. в похоронному закладі Union Funeral Home, Union, N.J., родина, братчики-«каліняки» та місцева громада прощали св. п. Володимира Воловодюка. Від братчиків-«каліняків» прощальне слово мав пл. сен. Богдан Кузишин, ЧК.

За останні два роки відійшло на Вічну Ватру аж сім братчиків нашого Загону. Сьогодні прощаємо братчика Влодка, одного із засновників 23 куреня Загону «Червона Калина».

До Пласту вступив у Зальцбургу (Австрія) і належав до юнацького куреня ім. Пилипа Орлика. Був новацьким впорядником, брав участь у майже всіх таборах, прогуляках та інших пластових заняттях.

Приїхавши до Нью-Йорка, познайомився з Андрієм Олесюком, разом з яким в грудні 1947 р. відшукав пластунів, щоб створити пластовий гурток. Вже в січні 1948 р. творять гурток юнаків «Вовки Сіроманці». За ініціативу створення цього першого в Америці пластового гуртка пл. сен. Яро Гладкий нагородив їх Першим пластовим відзначенням.

Влодко працював в Пласті, виконуючи різні функції: станичного Ньюарка, кошового, референта таборів, коляди, також голови Пластової Фундації в Ньюарку. У 1989 р. вибраний на Отамана Загону ЧК, працював на тому пості аж до 1993 року, присвячуючи дуже багато часу організуванню та відбудові Загону ЧК в Україні.

По закінченні каденції допомагав новому отаманові перевидати книжку Богдана Чехута «Рідними Пляями» та працював над виданням Літопису Загону. Обидва проекти вдалося здійснити.

Продовжував сталий зв'язок з кошем ЧК в Україні. У 2000 р. допоміг зредагувати «Дружнє Послання», присвячене Блаженнішому Братчикові Любомирові, а 2001 р. «Послання», присвячене 100-літтю від народження Степана Бандери.

Наш Загін втратив одного з найбільш активних братчиків, а Пласт і українська громада по обох боках океану — одного з найкращих своїх синів.

Спи, наш братчику, тихим, спокійним сном, а коли побачиш наших покійних друзів, привітай їх від нас нашим калиняцьким «Пу-гу!».

Рівночасно хочемо хоч коротко згадати про професійні досягнення Влодка та широкую громадську діяльність, зокрема в ділянці допомоги Україні після того, як вона стала самостійною в 1991 р.

Влодко народився 28 жовтня 1929 року в Івачеві Долішньому, Тернопільська область, Україна, у родині Дмитра Воловодюка, підстаршини УГА, інспектора громад Тернопільської округи, і його дружини Юлії.

В Америці Влодко досягнув ступінь магістра з механічної інженерії 1960 р. і почав працювати у фірмі Curtis Wright Corp., опісля у Foster Wheeler, де працював 40 років, останньо як старший віце-президент. У 1995 р. відійшов на заслужений відпочинок. За собою залишив 24 технічні статті і 14 патентів.

26 і 27 січня 1991 р. в Елізабет, Н. Дж., відбувся з'їзд допомогових комітетів і громадських організацій, що створили Координаційний комітет допомоги Україні (ККДУ). У вересні 1991 р. Влодко очолив Фонд допомоги школам України при ККДУ, де працював до 1995 р. Цей комітет займався фінансуванням перших підручників для початкових шкіл (1991—1995), перевиданням історії України Д. Дорошенка для дорослих і 2001 р. виданням хрестоматії української літератури ХХ століття (4 томи). Крім згаданої хрестоматії видано ще інші хрестоматії. Усі ці видання були розіслані до університетських, шкільних, міських і районних бібліотек України.

1995 р. Влодко був вибраний головою ККДУ і на цьому пості працював до 2006 р.

Друга половина 90-х років була позначена тим, що ККДУ провадив великі програми у галузі національного усвідомлення. В 1995 р. розпочато курси українознавства для учителів середніх шкіл України, а в 1997 р. за згодою Міністерства оборони — курси для офіцерів-вихователів Збройних Сил України. Це були двотижневі курси, які відбувалися у різних містах України. Разом переведено їх 28.

У 1996 р. ККДУ розпочав організувати поїздки дітей зі східних і південних областей в Галичину на святкування Різдва і Великодня, щоб дати їм змогу пізнати традиції цих свят. З цієї програми скористало 4200 дітей. 1997 р. розпочато курси українського ділового мовлення для державних службовців. Проведено таких курсів 53.

Було багато інших програм, які заслуговують уваги, наприклад, показ відеострічок з історії України в 55 школах Донецька, а в Сумах ці відео оглянуло 1800 учителів. Подібний показ відео був зорганізований для офіцерів Збройних Сил України. Фінансова допомога демократичній пресі, фестивалю «Червона Рута», хворим і немічним діячам культури, стипендії для студентів, допомога бібліотеці ім. В. Стефаника і багато інших.

Влодко відбув 45 поїздок в Україну, більшість з них для полегшення справ, пов'язаних з діяльністю ККДУ. За свою працю одержав нагороди від уряду України, від Пласту та від Товариства інженерів в Америці.

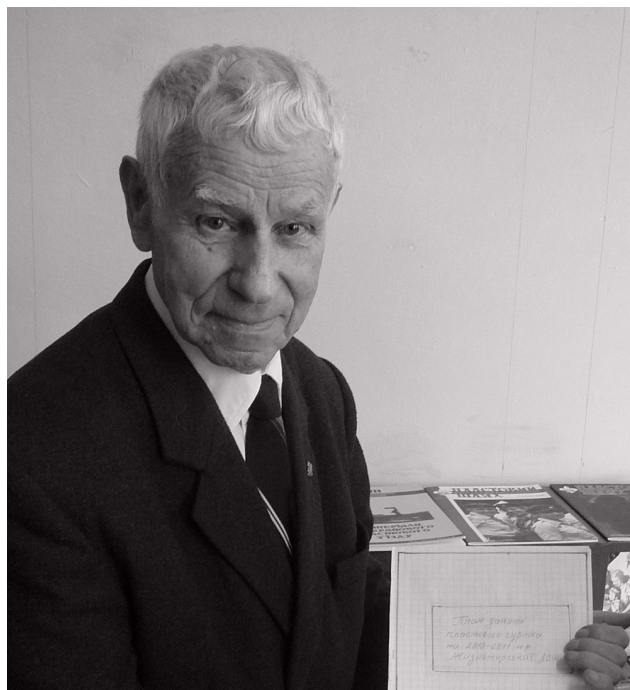
Останній (14-ий) курс українознавства для учителів середніх шкіл відбувся у Кіровограді 2002 р., а курс для офіцерів-вихователів Збройних Сил України — в Мукачеві 2003 р. Останній (14-ий) приїзд дітей зі східних і південних областей в Галичину на Різдво і Великдень відбувся в 2002 р.

Так завершилися три найбільш успішні програми, спонсоровані ККДУ в Україні. Про їх успіх свідчать сотні листів-подяк на адресу ККДУ від учителів, військовиків, дітей та опікунів.

Можна ще більше написати про діяльність ККДУ, але про це читачі можуть докладніше довідатись у книжці «Тобі, Україно», яка була видана ККДУ. Багато праці до успіхів ККДУ доложив покійний Влодко.

Відійшов на Вічну Ватру 8 січня 2018 р.Б.
Вічна Йому Пам'ять!

/пл. сен. Оксана Кузишин

9.11.1930 — 3.03.2018

ПЛ. СЕН. КЕР. СТЕПАН ПАВЛИШИН

3 березня 2018 р. на 88 році життя відійшов на Вічну Ватру відомий на Тернопіллі педагог, громадський діяч та багатолітній новацький виховник, будівничий Пласту на Бучаччині пл. сен. дов. Степан Павлишин, ЦМ.

Народився 9 листопада 1930 року в сім'ї селянина Івана Павлишина в селі Ріпинці, тепер Бучацького району Тернопільської області.

У 1937 році вступив до Пласту при курені ім. Маркіяна Шашкевича, що діяв підпільно при Бучацькій гімназії до 1939 року. Тоді в курені існував гурток жизномирчан.

Закінчив Чернівецький учительський інститут та Кременецький педагогічний інститут (фізико-математичний факультет). Викладав фізику та математику в школах Бучача, Жизномира, Баріша, Переволоки та Сорок.

Познайомившись із відродженням Пластом, взявся розбудовувати пластовий рух у Жизномирі. У жовтні 1993 року створив гурток хлопців «Беркути» та гурток дівчат «Орхідеї», а також 2 рої — «Калина» та «Зайчики», об'єднані в 19 гніздо «Лісові друзі». Залучав до праці вчителів місцевої школи, однак активними пластунами вони так і не стали. Вихованці братчика Степана не лише діяли

в Пласті, а й продовжували його шлях на педагогічній ниві, здобуваючи вищу освіту і працюючи у середніх та вищих школах в Україні.

Пластову Присягу склав 15 жовтня 1994 року на горі Лисоня, над могилами УСС (комендант за-присяження пл. сен. Василь Щекун, ЦМ). 1995 року відбув РОВ-впорядників ч. 117, РОВ-гніздових ч. 118 у Львові та КВВ УПЮ ч. 12 в Рівному. Від 28 січня 1995 року — член 44 куреня УПС «Целібат Мурлики» ім. Івана Чмоли. Член Орлиного Круга.

Щороку брав участь як виховник у новацьких таборах, їздив з новаками і юнаками на конкурси, фестивалі, пластові зустрічі, не оминав увагою зимову мандрівку до Крут та прощу до Зарваниці. Пропагував Пласт серед дорослих, організуючи Вишколи попередньої пластової підготовки.

Незмінний станичний станиці Жизномир, член Окружної пластової Ради Тернопільської округи. Певний час працював також як виховник УПЮ в Бучачі. Відзначений III відзначенням УПС за довголітню працю в УПН (1999), Орденом святого Юрія в сріблі (24.08.2002), численними грамотами місцевої влади, Почесною грамотою Міністерства у справах сім'ї та молоді.

Вів хроніку життя станиці Жизномир, яка була видана 2008 року видавництвом «Лілея-НВ». Уклав також коротку історію Пласту в Бучачі. Регулярно дописував до «Вогню Орлиної Ради».

9 липня 2011 року на ювілейному до 20-річчя Зборі куреня «ЦМ» на Соколі друга Директора було іменовано Мурмурандо II — єдиним пожиттєвим почесним членом куреня.

/пл. сен. Ольга Свідзинська

Друга Степана вітають з нагоди вручення ордена Вічного Вогню в золоті на відкритті ЮМПЗ 19 серпня 2012. Зліва: Богдан Олексій, Василь Щекун, Галя Олексин, Степан Павлишин, Володимир Олексин, Анжела Богданова / Фото Андрія Ребрика

Своєю появою в Пласті він довів, що на схилі літ можна робити і творити не менше за молодих. Вперше Степана я зустрів 24 квітня 1993 р., коли «Мурлики» проводили так звані ВВВП і займалися популяризацією Пласту. Незважаючи на свій вік і те, що Степан мешкав у глибинці (с. Жизномир Бучацького району), він включився з небаченою активністю у вир пластового життя. Пройшовши усі необхідні пластові вишколи, отримав виховницькі ступені і став активно працювати з дітьми. Одночасно займався як юнацтвом, так і новацтвом. Це подвійне навантаження виконував із властивою йому сумлінністю.

Друг Степан був багатогранною особистістю: математик, астроном, філософ, спортсмен, фокусник... Ці його дарування надзвичайно захоплювали дітей. Мені неодноразово доводилось із ним таборувати. Не пам'ятаю жодного непорозуміння між ним і дітьми чи виховниками. У кожний задум він завжди вносив щось цікаве й унікальне. Історії, які він розповідав, ніколи не повторювались.

Після багатьох років праці в школі, до того ж, на посаді директора, він не цурався буденної виховницької праці. На початках я боявся, що радянська система закомплексувала його. Але вже на першому таборі мої сумніви розвіялися. З ним було легко працювати. Навіть складалося враження, що він вгадував усі мої думки і плани. Йому не доводилось довго роз'яснювати, що і як робити, над ним зовсім не тяжили радянські шкільні стереотипи.

Завжди вражало мене Степанове молодецьке завзяття. Згодом я довідався, що він з молодих літ систематично займався бігом на довгі дистанції. Це і було секретом його довголітньої працездатності. Братчик Степан мав дар від Бога — любов до дітей та вміння їх заворожувати.

/пл. сен. Богдан Олексій, ЦМ

20.02.1925 — 17.12.2017

ПЛ. СЕН. ОРЕСТ СЛУПЧИНСЬКИЙ «ГОГО»

Орест Слупчинський народився 1925 р. в Горішньому Шлеську, в Польщі, але коли настав час йому вступити до гімназії, батько послав його до Самбора. Змалку виявляв зацікавлення мистецтвом. 1943 р., маючи 18 років, вступив до Дивізії. Був поранений в нерівному бою під Бродами, а після війни опинився в полоні в Ріміні. Там він ілюстрував таборовий сатиричний журнал «Оса». В Ріміні колеги Ореста Слупчинського назвали його «Гоґом», і з того часу так його знав світ.

Перебуваючи в Ріміні, він нарисовував близько 100 карикатур, 46 з яких були опубліковані в книжці про таборове життя «Зібралася кумпанія» 1947 р. Того ж року він утік з полону.

1951 р. Гоґо приїхав до Америки, спочатку до Лорейну, Огайо, де група «бурлаків» допомагала один одному знайти працю в сталеливарній та автобудівельній промисловості. Звідти 1955 року переїхав до Гаррісбургу, Пенсильванія, де бодай міг працювати олівцем як кресляр. 1958 року перебрався до Нью-Йорка.

Переїхавши до США, продовжував увіковічнювати політичне, культурне і повсякденне життя української еміграції в різних дивізійних виданнях, в сатиричному журналі «Лис Микита», в пластових виданнях, а в першу чергу бурлацьких, як знаменита «Бурлацька правда» та періодичне курінне видання «Комета».

З припиненням видання «Лиса Микита» після смерті Едвара «Ека» Козака українська громада і карикатуристи втратили головне джерело політичної сатири й карикатури в США. Але «Гоґо» продовжував свою улюблену роботу, ілюструючи різні видання, запрошення, грамоти, поштівки, відзначки для куреня, Пласту, дивізійників, Това-

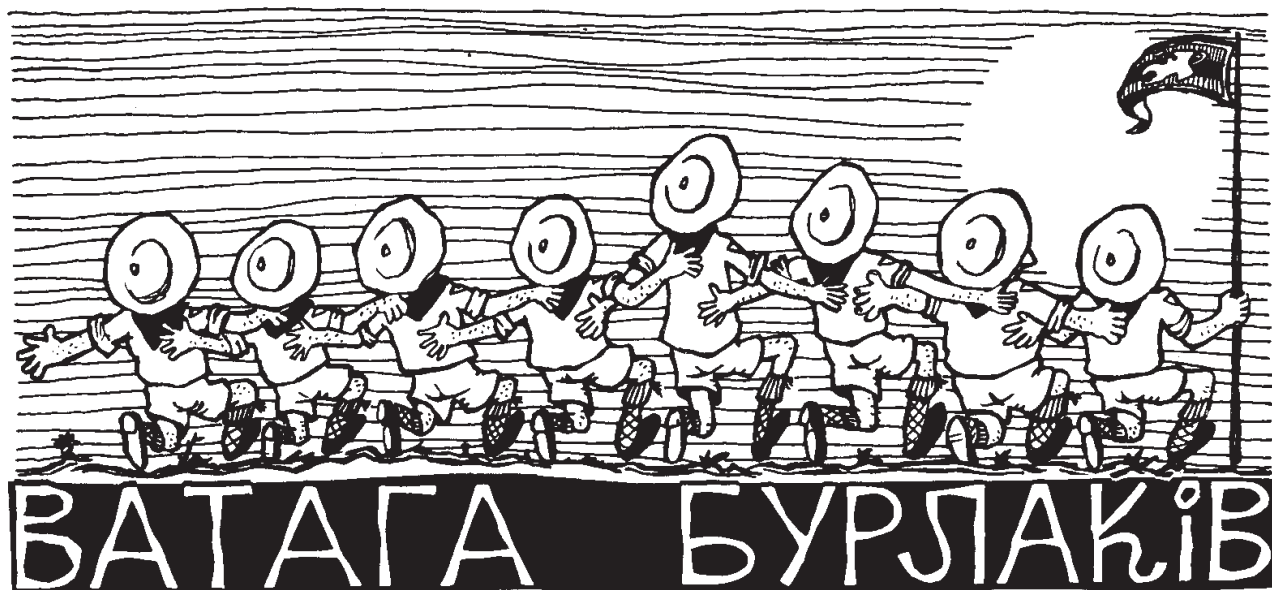
риства Інженерів, Українського Інституту Америки, Українського Музею в Нью-Йорку. Він також ілюстрував і виконував мистецьке оформлення для кількадесяти книжок.

Перебуваючи в Лорейні, «Гоґо» нав'язав тісні дружні взаємини з «бурлаками», мешканцями Раю Кавалерів. Тоді він створив усі рисунки до «Бурлацької Правди», але до того часу не мав нагоди вступити до пластової організації. Щоб уможливити йому членство у «Ватазі», запроваджено новий титул. Він став першим «Бурлакою-Заразою», себто тим, що є просякнутий Бурлацьким Духом і має тісні дружні зв'язки у Ватазі, але не є у Пласті. Цей титул придумав «Чорний Джек» (Юрій Федорович) в Лорейні в 1952 р., на той час редактор бурлацького журналу «Комета».

Автокарикатура «Гоґа» з часів полону в Ріміні,
1946 рік

ОРЕСТ СЛУПЧИНСЬКИЙ БУВ ОБДАРОВАНИМ ГРАФІКОМ

Близькою, милою, приємною і життєрадісною людиною був і таким залишиться у пам'яті Орест Слупчинський, який 17 грудня 2017 року переставився у Божі засвіти. О. Слупчинський, якого також звали «Гоґо», належав до винятково творчих особистостей як сатирик-карикатурист і графік. Навіть у псевдонімі «Гоґо» був вияв його особистості.

Уперше мені довелося заізнатись не з О. Слупчинським, а з його творчістю у Мюнхені на Фюрешуле. Це був відомий студентський гуртожиток, який постав після закінчення Другої світової війни стараннями українських політв'язнів. Це місце було також своєрідним притулком для кур'єрів ОУН з України, провідних членів ОУН і дивізійників. Викладові залі стали житловими приміщеннями з багатьма двоповерховими дерев'яними ліжками з блощицями. У сутеренах (підвал, підземелля — ПШ) була кухня з великою їдальнею, на стінах якої, крім картин й образів, красувались сатиричні карикатури з підписом «Гоґо».

У другій половині 1950-х років мені пощастило емігрувати до США. З допомогою мого доброго приятеля Володимира Демчука я почав працювати в інженерній фірмі на будові мостів і далекобіжних шляхів «Ловрі-Лепкалюк». За деякий час приїхав на працю до названої компанії з Огайо до столиці Пенсильванії — Гарісбурґу мій добре знайомий зі студентських часів у Німеччині Мирон Шарко і з ним Орест Слупчинський. Так я з ним познайомився, і ми стали близькими друзями.

Через декілька років Мирон Лепкалюк заклав інженерну філію у Гарісбурґу. Частина працівників долучив до головного інженерного бюро у Нью-Йорку. Так ми з «Гоґом» попали до Нью-Йорка. Одного разу підійшов до мене «Гоґо» і сказав, що одружу-

ється з Марічкою Одуляк, але її батьки проти. Це буде тайне вінчання при малій участі друзів.

Молоде подружжя виявилось щасливим, радісним та гармонійним. Мали дочок Тамару і Мотрю й сина Олега, яким віддали дбайливу материнську і батьківську любов, родинне виховання і належну освіту. Олег став лікарем, деякий час був в Україні і допомагав хворим. До речі, середню освіту він здобув в українській семінарії при патріаршому соборі св. Софії у Римі.

Орест Слупчинський був завзятим лецетарем, членом Карпатського Лецетарського Клубу (КЛК), інструктором на пластових лецетарських таборах.

Він народився 20 лютого 1925 року у Кнурові в Горішньому Шлезьку, де батько був учителем. Середню освіту завершив у Холмській гімназії у 1943 році. У тому ж році зголосився до Дивізії «Галичина». У таборі полонених в Ріміні (Італія) виявив свій талант як графік і карикатурист. Був співредактором сатиричного журналу «Оса».

1951 року емігрував до США, де розгорнув свою творчу працю як графік і карикатурист, улаштував виставку своїх творів, створив свій особистий, характерний шрифт. Опрацював низку обкладинок до різних видань, виконав низку проєктів надгробків, був автором пам'ятника Мирону Лепкалюкові.

Його дружина Марічка, значно молодша, померла скоріше. Орест Слупчинський у важкому фізичному стані, у патріаршому віці, відійшов при дбайливій опіці дітей, зокрема дочки Мотрі та зятя Марка Шуганів. Хай гостинна американська земля буде йому легкою, а пам'ять залишиться довго між нами.

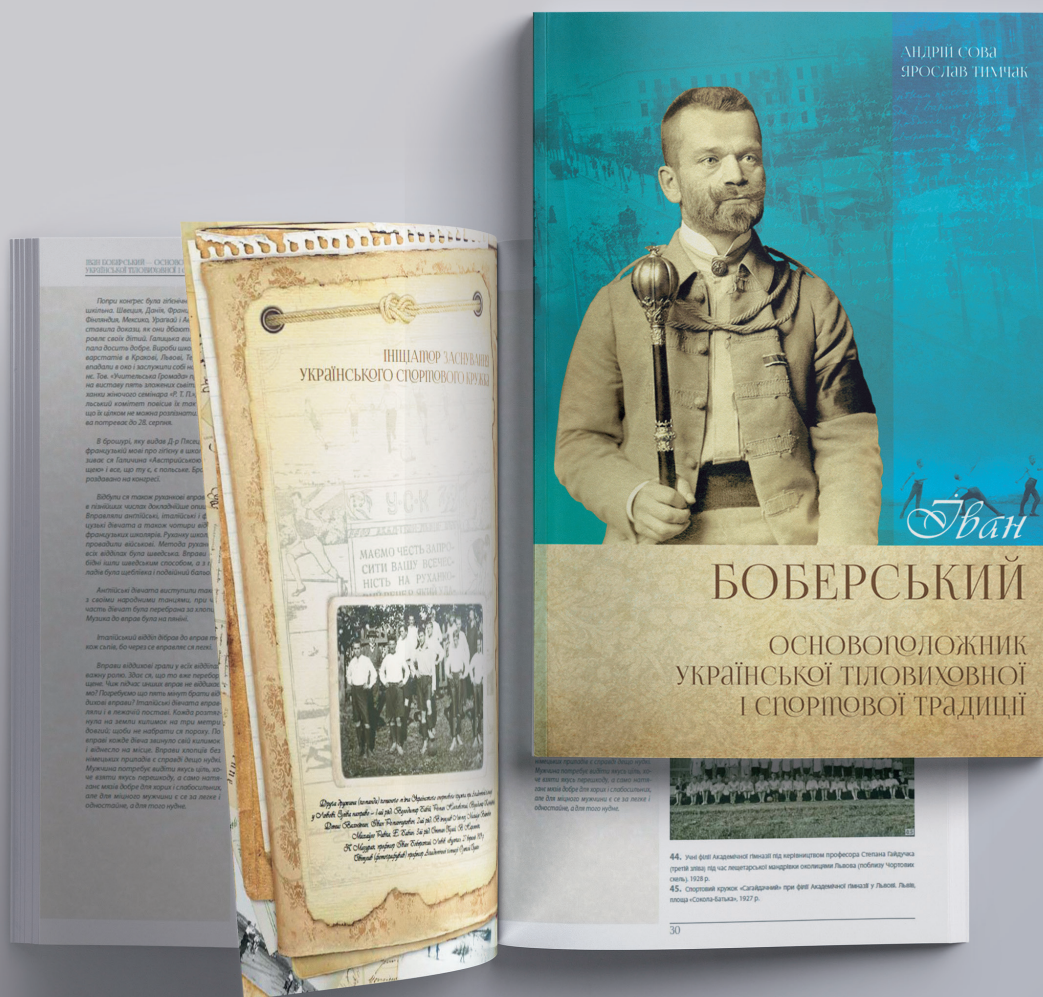
/ Микола Галів

ПОБАЧИЛА СВІТ КНИГА ПРО ІВАНА БОБЕРСЬКОГО

пл. сен. Ольга Свідзинська

Андрій Сова, Ярослав Тимчак. Іван Боберський — основоположник української тіловиховної і спортової традиції. — Львів: ЛДУФК; Априорі, 2017. — 232 с. : іл.

Книга «Іван Боберський — основоположник української тіловиховної і спортової традиції» була презентована 15 вересня 2017 року в Актівій залі Львівського державного університету фізичної культури ім. Івана Боберського в рамках 24-го Форуму видавців — щорічного львівського книжкового ярмарку. На цю подію зібралися як численні книголюби, які цими днями прибувають до міста, так і знавці історії українського спорту, журналісти, архівісти та інші зацікавлені. І хоча автори книги наголошують, що ім'я Івана Боберського слід повертати із забуття, не відчувалося, щоб хтось із присутніх не знав, про кого піде мова. Ймовірно, дотеперішня діяльність популяризаторів українського спорту все ж дає свої плоди.

Презентацією майстерно провадив директор Меморіального музею Івана Франка проф. Богдан Тихолоз. Промовляли, окрім співавторів книги, ректор університету Євген Приступа, рецензенти Андрій Гречило та проф. Степан Кость, видавець Юрій Николишин, архівіст Іван Сварник та генетик Зиновія Служинська, розпорядниця архіву Степана Гайдучка п. Леся Крип'якевич. А на самому початку дійства присутніх вразив яскравий, динамічний виступ Театру спорту Львівського державного університету фізичної культури, у якому спортивні номери перемежовувалися афоризмами Івана Боберського. Короткі, влучні вислови та вишукані гімнастичні вправи — це те, що здатне тримати в напрузі тіло і розум, і саме це найкраще ілюструє працю Івана Боберського для українського народу.

Вже згодом, у спокійній обстановці взялася переглядати і читати книгу, яку люб'язно спредентував Андрій Сова Музею-архіву Пластового руху. Авторський текст супроводжує величезна кількість ілюстрацій, причому це не лише фотографії, а й репродукції документів, відбитки печаток, листівки і листи, періодичні видання та одноднівки, а на широких берегах книги вміщено різноманітні тексти самого Івана Боберського та публікації про нього. Цінно те, що усі фотографії, хоч і розкидані по сторінках, мають чітку нумерацію (в межах кожного розділу), тож дуже легко знайти кожен конкретний підпис. Одразу зауважу, що подібним чином видавцям слід було попрацювати і зі словами: правдоподібно, з міркувань можливого перевантаження сторінки вони відмовилися від посторінкових приміток, а всі поняття, які автори вважали за доцільне ширше розкрити, вони подали в дужках просто в тексті. Отож, деякі слова і поняття пояснюються в тексті по декілька разів, а деякі архаїзми читачеві, напевно, доведеться шукати на інших сторінках. Як на мене, зручно було б ці пояснення зробити у формі окремого словничка на прикінцевих сторінках, щоб не обтяжувати текст, як це зроблено з подіями з біографії та висловами Івана Боберського в розділі «Основні віхи життя, настанови, афоризми».

Зрозуміло, що автори зосередилися саме на творенні українського спорту (змагу), але не оминули й розповіді про родину Боберського, його навчання і викладацьку діяльність, працю в Боевій Управі УСС та закордонному представництві ЗУНР в Канаді. Участь Івана Боберського у творенні Пласту описана в окремому розділі книги. З основними тезами цього розділу читачі вже знайомі зі сторінок «Пластового шляху», адже ми не раз публікували статті Андрія Сова про Боберського, та й в цьому числі можна дізнатися про його зустріч з пластунами 1928 року. Однак і тут можна почитати цікаві матеріали, ще не надто поширені у пластовій пресі, наприклад, «Основні точки пластового уставу», подані у першій («червоній») пластовій виказці, що її надрукував Іван Боберський, чи його статтю «Пласт» 1913 року.

Андрій Сова та Ярослав Тимчак після презентації книги «Іван Боберський — основоположник української тіловиховної і спортової традиції»

Видавництво «Апріорі», яке взялося технічно оформити і видрукувати книгу, чудово впоралося зі справою з поліграфічного боку. Книга якісно надрукована, на доброму крейдяному папері прекрасно читаються найменші елементи ілюстрації, оригінально оформлені форзаци і палітурка. Натомість праці літературного редактора і коректора, яких хвалили під час презентації, у тексті книги практично непомітно (може, її й не було?). В основному тексті книги трапляються більші чи менші огріхи різного характеру — від заскладних стилістичних конструкцій до браку ком і простих мимодруків, які можна доручити вишукати і комп'ютерній програмі. Тішить те, що автори відкриті до зауважень, тому, сподіваюся, ці недоліки можна буде усунути.

І ще одна заввага — комерційного характеру: книга доволі дорога, і це виправдано форматом, обсягом, способом друку. Але це робить її недоступною багатьом, передусім молоді. Очевидно, що це видання має з'явитися не лише на полицях наукових та обласних бібліотек, а й в багатьох інших культурних осередках, зокрема там, де навчаються і тренуються українські змагуни-спортівці, адже для формування успішних спортсменів не вистачить лиш сильно тренуваних м'язів, потрібно ще гострого розуму і любови до рідної землі. Це чудово розумів Іван Боберський, який казав, що «світом править п'ястук, кермований мозгом».

ЗУСТРІЧ ІВАНА БОБЕРСЬКОГО З ПЛАСТУНАМИ ПІД ЧАС ЙОГО ВІЗИТУ ДО ЛЬВОВА 1928 РОКУ

Андрій Сова

Цього року минає 90 років, відколи Іван Боберський, вперше за час свого перебування на еміграції від 1919 р., відвідав Львів¹. Перебував він у місті Лева від 16 лютого до 3 березня 1928 р. Упродовж свого візиту Іван Боберський мав багато зустрічей з діячами українських громадських організацій, передусім представниками українського руханкового товариства «Сокіл-Батько» (очолював організацію у 1908—1918 рр.), товариства «Українська Бесіда» та іншими; редакціями українських часописів «Діло», «Новий час», «Сокільські Вісти», «Молоде життя». Оскільки Іван Боберський чимало зробив для заснування та розвитку Пласту, «спомагаючи його морально і матеріально», то 24 лютого він мав зустріч і виступ перед старшими пластунами Львівського пластового коша у пластовій домівці (вул. Бляхарська, 11, тепер вул. І. Федорова).

Порядок сходити передбачав: «1) Відчитання неprisутних. 2) Слово Пана Верховного Отамана Северина Левицького до проф. Івана Боберського і приyвних. 3) Дещо про розвій Українського Пластового Уладу від року 19² — 1928 — Д-р О. Тисовський. 4) Дещо про Англьосасів і Канаду. — проф. Боберський. 5) Закінчення». На заході були присутні відпоручники (представники) від усіх пластових куренів і гуртків Львівського пластового коша.

З привітальним словом виступив Северин Левицький, який від Українського Пластового Уладу привітав Івана Боберського та відзначив його заслуги для українського спорту. Після нього Олександр Тисовський представив «розвій, стремління та життя Українського Пластового Уладу» до 1928 р. «Невтомний каменярь українського відродження, культури й поступу», як величали Івана Боберського пластуни, присвятив свою доповідь 20-річчю скавтського руху в Англії (1908—1928), висвітливши «психіку англіїця» та діяльність англіїських скавтських організацій Канади. На його думку: «агресивність і експанзія була й причиною так великого зацікавлення англіїської суспільности скавтовим рухом. У парі з зацікавленням пішов небувалий розріст скавтіngu. Сильно вироблений змисл в напрямі посідання і здобування, сильна жадоба успіху та желізна воля задержати це[,] що вже раз здобули, — це головні чинники[,] котрі винесли скавтову організацію в Англії на такий ступень, як воно є тепер загарбування другим, — хочаб під правним позором це у Англіїця річ буденна. Одначе забрати лекше, як задержати, — до того треба сили. І то сили п'ястука, волі та характеру. Як нація о високій культурі[,] знали Англіїці, що до цього не вистарчить армія, вони знали, що до того потреба сильного духа патріотичного та сталевої волі. Они зрозуміли також і це, що такого духа не можна виробити за рік чи два, до того треба виховання, і то виховання довгого та розумного. [...] Саме цей "scout" мав іще вище двигнути британський прапор та задержати його високо над прапорами інчих держав. Ціль скавтіngu в Англії була: вишколити правдивого оборонця майна Англіїської Імперії. Скавти мали боронити майна народнього так само, як цей бульдог, символ Британської Імперії, боронити британську флага. В скавтовій організації англіїська молодіж, може лучше як де инде виробити в собі: зрівноваженість, силу волі, характер та лицарскість».

В останній частині своєї промови Іван Боберський подав перебіг одного зі щорічних джемборі, який проводили англіїські скавти в Канаді. «Саме в тім пописі, — зауважив Іван Боберський, — виявляється дуже добре психіка Англіїця. Дефіляда вовченят відбувається бігом, — пізнати, що її роблять хлопці сильні та жадібні руху, життя. По вправах поважних наступає якась точка весела, одначе ненадто довга. Це вказує на те, що Англієць нерадо дається обхопити якому не-

будь чувству радости, або нещастя. Він старається бути все в рівновазі. Однострої пластуни не є військово однакові, бо це вони також знають, що єдність є не на голові[,] тільки в голові. Це вказує також на здорово розвинений індивідуалізм».

Завершилися урочистості оглядинами Іваном Боберським пластової домівки та спільною світлиною з усіма учасниками сходин. Ця зустріч зафіксована також у книзі протоколів Верховної пластової команди записом, який власноруч залишив Іван Боберський: «В день звіту про Канаду, дня 24.II.1928 у Львові, в домівці вул. Бляхарська ч. 11. "Selfcontrol, Selfrespect, Joy, Success!"³».

Як і в домівці «Сокола-Батька» 19 лютого, виступ Івана Боберського, завдяки Степанові Гайдучку, був записаний скорописцем Михайлом Трілем. Витяги з цієї зустрічі були опубліковані у львівському пластовому часописі «Молоде життя» у березні 1928 р. Повний текст, за наполяганням Степана Гайдучка, після відповідних правок Івана Боберського, побачив світ окремою брошурою 1939 р. під назвою «Помічення про англійський пласт» у серії видань товариства «Сокол-Батько» — «Сокільська бібліотека». У звіті Команди Львівського Пластового Коша за час від 16 жовтня 1927 р. до 8 грудня 1928 р., виготовленому Володимиром Врецьоною, про зустріч з Іваном Боберським повідомлялося таке: «На протязі 17 пл[астового] року гостив у себе Льв[івський] Пластовий Кіш кілька разів визначних гостей: 24 лютого с[ього] р[оку] загостив до домівки Льв[івського] Пл[астового] Коша проф[есор] І[ван]

Боберський з Канади, який[,] будучи переходно в краю[,] не поминув нагоди зазнайомитись і з життям У[країнського] П[ластового] У[ладу], яке старалось йому по можності зілюструвати Ст[арше] Пластунство [...]».

Іван Боберський також зустрічався з представниками інших українських громадських організацій. Так, у неділю 26 лютого у Львові він виступав перед членами товариства «Українська Бесіда». Члени товариства розглядали нагоду зустрічі з Іваном Боберським як надзвичайну подію. Адже виступав, як зазначалося в одному з їхніх повідомлень у львівському часописі «Діло», «заслужений діяч професор Іван Боберський». У доповіді на тему «Про наших переселенців у Канаді й їх життя» він торкнувся різних аспектів діяльності української еміграції в Канаді.

Поїздка та перебування Івана Боберського на рідній землі широко висвітлювалася у львівській пресі. Показовими в цьому плані є публікації в часописі «Діло». Так, 2 березня газета подала матеріял під заголовком «Проф. Іван Боберський»: «Проф. Іван Боберський, що приїхав на кілька днів до Львова в своїх особистих і деяких громадських справах, відвідав нині нашу редакцію [редакція «Діла» містилася на площі Ринок, 10. — А. С.] перед своїм виїздом до Канади. Завтра покидає він Львів, щоби в Канаді вести далі ту відповідальну громадську працю, яку вів там з успіхом через кілька останніх літ. В часі короткого побуту в нашій редакції поділився Шановний гість своїми вражіннями з Канади та познайомив нас у загальних рисах з життям і буттям тамошнього українського громадянства. З нагоди виїзду, згідно повороту, заслуженого в нас громадянина до Канади, бажаємо йому якнайкращого успіху в праці для добра не тільки канадійської української еміграції, але для всього українського народу».

**ПРИЇЗД ІВАНА БОБЕРСЬКОГО
НА ДЕКІЛЬКА ДНІВ ДО ЛЬВОВА 1928 Р.
ПОКАЗАВ, ЩО, ПОПРИ ПОДІЇ
ПЕРШОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ, УКРАЇНСЬКОЇ
НАЦІОНАЛЬНОЇ РЕВОЛЮЦІЇ 1917—1923 РР.
І 1920-Х РР., СПРАВА РУХАНКИ (ФІЗИЧНОЇ
КУЛЬТУРИ) І ЗМАГУ (СПОРТУ), ЯКИМ ВІН
ПРИСВЯТИВ У ЛЬВОВІ СТІЛЬКИ ЧАСУ І
ЗУСИЛЬ У 1901—1914 РР. — В КРАШІ РОКИ
СВОГО ЖИТТЯ, РОЗВИВАЛАСЯ Й НАДАЛІ
«СОКОЛОМ-БАТЬКОМ» ТА ПЛАСТОМ.**

¹ У 1918—1919 рр. Іван Боберський працював референтом пропаганди «Письменичого відділу» в Державному секретаріаті військових справ ЗУНР, у 1922—1924 рр. — секретарем Представництва ЗУНР у Канаді, від 1920 р. проживав у Канаді.

² У протоколі не вказано рік, залишено вільне місце. — ред.

³ «Витримка, самоповага, радість, успіх!» — ред.

Урочиста зустріч проф. Івана Боберського (сидить посередині) зі старшиною у рухівні та домовці українського товариства «Сокіл-Батько». Львів, 22 лютого 1928 р. Світлина з «Енциклопедії українознавства» (Париж–Нью-Йорк: Молоде Життя, 1976. – Т. 8. – С. 2941).

Це слугувало інтересам гуртування української спільноти Галичини. Епітети «Дорогий Гість», «Дорогий Учитель», «Заслужений в нас громадянин», «Невтомний каменярь українського відродження, культури й поступу», «Шанований гість» стали виявом глибокої пошани і визнання сучасниками особистих заслуг Івана Боберського і його внеску як у царині започаткування і розвитку української тіловиховної і спортової традиції, так і в українській справі загалом.

**ДЛЯ УКРАЇНСЬКИХ ГРОМАДСЬКИХ
ОРГАНІЗАЦІЙ ЛЬВОВА ЦЕЙ ВІЗИТ
«БАТЬКА УКРАЇНСЬКОГО ТІЛОВИХОВАННЯ»
МАВ ВАЖЛИВЕ ЗНАЧЕННЯ. ЗОКРЕМА,
БУЛО ПІДВЕДЕНО ПЕВНІ ПІДСУМКИ
У ДОТОГОЧАСНІЙ ПРАЦІ ТА ВИЗНАЧЕНО
НАПРЯМКИ ПОДАЛЬШОГО
РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКИХ
РУХАНКОВО-СПОРТОВИХ ТОВАРИСТВ.**

*Відом звіт про Канаду, дн. 24.ІІ.1928,
у Львові, в присутності бул. Товариства 2. ІІ.*

„Selfcontrol, Selfrespect, Joy, Success“

Використані джерела та література

1. Бистрий П. Проф. І. Боберський між пластунами // Молоде Життя. Часопис Українського Пласту. — Львів, 1928. — 15 березня. — Ч. 3 (51). — С. 8—9.
2. Боберський І. Помічення про англійський Пласт / І. Боберський. — Львів: Видавець Сокіл-Батько, 1939. — 18 с. («Сокільська бібліотека», ч. 18).
3. Виклад проф. Боберського // Діло. — Львів, 1928. — 26 лютого. — Ч. 44 (11298). — С. 4.
4. Відвідини з Канади // Сокільські Вісти. Орган українського сокільства. — Львів, 1928. — Квітень. — Ч. 4. — С. 4—11.
5. Жарський Е., Р. М. «Сокіл» // Енциклопедія українознавства. Словникова частина / Париж — Нью-Йорк: Молоде Життя, 1976. — Т. 8. — С. 2941.
6. Звіти з гнізд. Львів // Сокільські Вісти. Орган Українського Сокільства. — Львів, 1928. — Березень. — Ч. 3. — С. 15.
7. Приватний архів Степана Гайдучка (Львів).
8. Проф. Іван Боберський // Діло. — Львів, 1928. — 2 березня. — Ч. 48 (11302). — С. 3.
9. Сова А. Внесок Івана Боберського у становлення організації «Пласт» // Наукові зошити історичного факультету Львівського університету. Збірник наукових праць. — Львів, 2014. — Вип. 15. — С. 85—95.
10. ЦДІА України у Львові. — Ф. 389. — Оп. 1. — Спр. 36. — Арк. 111; Спр. 52. — Арк. 149—152.

НА ЧЕСТЬ ПЕРШОГО ЧВЕРТЬСТОЛІТТЯ: ЛИСТІВКИ З НАГОДИ 25-ЛІТТЯ ПЛАСТУ

ст. пл. Андрій Ребрик, ЦМ

Колекційні випуски різного ґатунку віддавна слугують чудовим засобом для вшанування пам'ятних дат та пропагування цінностей Пласту. Марки, конверти та листівки, видані в різні роки й на різних континентах, сьогодні є для нас нагадуванням про події та постаті минулого. Але політичні та військові лихоліття, розпорошеність світами призвели до того, що нерідко повноцінна інформація про той чи інший випуск відсутня. А отже, пошуки її нагадують роботу детектива.

У 1938 році у празькому видавництві «Український Пласт» вийшла друком чергова книжка Леоніда Бачинського «Сліди»¹. Книга має 96 сторінок та ілюстрована. До неї додавалося рекламне вкладення з інформаціями про останні новинки видавництва. Окрім щойно виданої книги Данила Козицького «Як таборувати», книги «Пластовий впоряд» та «Матеріалів до бібліографії української пластової літератури» вміщено інформації про серію з п'яти (чотири плюс одна) листівок, виданих з нагоди 25-ліття Пласту. Тут же є й чорно-біле фото відповідних видань та листівок.

Докладний опис цієї серії листівок подає Леонід Бачинський у брошурі «Пластова бібліографія. Пластові видання в Карпатській Україні 1923—1938»², виданій у Клівленді 1959 року: «Загальні характеристики. Видавництво "Український Пласт", Прага, 1937. Художнє оформлення усіх чотирьох листівок виконав відомий український маляр Мирослав Григоріїв³. Розмір листівок 114x148 мм, виконані у бронзовому та жовтому кольорах. На звороті усіх листівок також є напис англійською та українською мовами "Twenty five years of the Ukrainian Scouting. В-во "Український Пласт", Прага" та "Made in Czechoslovakia"».

На рекламному вкладенні зображення ювілейних листівок, звісно, далеке від досконалости. Але ми маємо нагоду побачити їх якісні електронні копії, які автору надав пл. сен. Юрій Данилів, ВБ. Повний комплект листівок також зберігається у фонді Пластового музею в Пармі, Огайо, США. Погляньмо на них докладніше.

25-ЛІТТЯ УКРАЇНСЬКОГО ПЛАСТУ. 1911–1936

25-ліття Українського Пласту. 1911—1936. На передньому плані пластун в однострої та капелюсі, з піднятою догори лівою рукою. На тлі зображені зліва направо княжий дружинник, козак-бандурист та київський січовий стрілець доби Перших визвольних змагань.

ПЛАСТУН, ЩО ЛЕЖИТЬ, СХОВАВШИСЬ ЗА ПНЕМ, ФОТОГРАФУЄ ДВОХ САРН

На малюнку також зображена білим кольором силуетка запорожця з рушницею. Пластун в однострої, на поясі — ніж. Біля нього — капелюх та прапорець. Краєвид — галявина в лісі.

ПЛАСТУНКА ПЕРЕВ'ЯЗУЄ ПОРАНЕНУ НОГУ ГУЦУЛОВІ

Гуцул сидить на пні дерева з косою. Коло нього жінка з дитиною, що сперлася на дерево. Пластунка в однострої з відзначками, на поясі — фляга. Краєвид: галявина, оборіг сіна, ліс.

МАЛЕ ВОГНИЩЕ – ВАТРА

Навколо ватри зображені троє пластунів. За ними білим кольором є силуетка запорозького козака зі списом. Пластуни в одностроях, двоє з них у капелюхах. У пластуна, що стоїть спиною до глядача, на поясі ніж. У одного з пластунів, що сидять, в руках прапорець, в іншого — фляга на поясі. Краєвид — ліс уночі.

Що ж до п'ятої листівки, виданої цим же видавництвом, то Леонід Бачинський зазначає: *«Як продовження 4 вищеописаних карток, видано в 1938 році ще одну листівку, позначену числом 5».*

ГЕТЬМАН БОГДАН ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ В КИРЕЇ ПЕРЕДАЄ УКРАЇНСЬКИЙ ПРАПОР ПЛАСТУНУ, ЩО ПРОБУДИВСЯ

У правій руці гетьман тримає булаву, а в лівій — прапор з тризубом, який простягнуто в сторону пластуна. На передньому плані зображено пластуна в однострої та капелюсі, який сидить, спершись на дерево (вочевидь, прокинувшись від сну) і дивиться на постать Хмельницького. У пластуна на поясі ніж, на лівій руці — годинник чи компас.

Внизу зазначені дати 22.1.1918—22.1.1938. Листівка видана з нагоди 20-ліття Акту злуки УНР та ЗУНР. Ця картка менша за попередні (89х139 мм).

Художнє оформлення цієї листівки виконав відомий український графік, медальєр, гравер Василь Масютин (1884 — грудень 1955).

Листівка одноколірна, але віддрукована у двох варіантах кольорів: один синій, інший — рожево-бронзовий.

До речі, цікаво, що у найповнішому виданні з історії пластової філателії та філокартії — книзі Ярослава Фурсенка «Український скавтінг. Пластові поштові випуски та значки»⁴, виданій 2012 року в Австралії, опису цієї серії листівок немає. На сторінці 17 вказаного видання опубліковано лише одне фото листівки (першої) з підписом:

«1936. Прага. Чехословаччина. Листівка з нагоди 25-ої річниці Пласту, надрукована на глянцево-білому картонному папері, видана у Празі видавництвом «Український Пласт». Розмір 149х105 мм. Кількість невідома» (переклад з англійської автора).

Очевидно, що вказана дата помилкова (взята з напису на листівці), адже листівки були віддруковані у Празі 1937 року.

Але повернімося до рекламного додатку до книги Л. Бачинського «Сліди». Ця книга була доволі популярною і розійшлася великим накладом, щоправда, про рекламне вкладення нічого не було відомо до сьогодні, принаймні автору.

На розвороті вкладки видавництво розмістило відгуки читачів та людей, що уже придбали листівки. Географія надзвичайно цікава: від села Ключарки (зараз — Мукачівського району Закарпатської області) до Парижа й Нью-Йорка:

**«Всі вислови прихильности й признання не-
можливо опублікувати за браком місця. Ці відгу-
ки подаємо тут для інформації наших членів і
прихильників, що своїми членськими вкладами,
жертвами та працею (розповсюдженням ви-
дань) уможливають таку, в еміграційних умо-
вах — досить широку, пластову видавничу ді-
яльність».**

**«...Прегарні пластові листівки... Виконані
по-мистецьки, у милих красках, дбайливо вида-
ні... мали б напевне великий успіх на нашому
ринку».**

**«На Сліді», Журнал молоді, Львів, ч. 5 (примітка:
через певні обмеження в Галичині листівки немож-
ливо було належно поширити).**

**«Видання робить дуже естетичне враження,
а малюнки такі гарні, що кожний з нас схоче собі
придбати...»**

**«Карпатська Молодь» Велика Копаня, «Закарпат-
тя», ч. 8—10.**

**«Живі малюнки, гарне технічне виконання
та дбайливе видання взагалі роблять ці лис-
тівки цінним здобутком нашого Пласту».**

«Наш Прапор», Львів, ч. 42 і «Новий Час», Львів, ч. 12.

**«Під кожним оглядом гарні українські лис-
тівки, художнє виконання ... здається найкращі,
які були видані Українським Пластом».**

«Тризуб», Париж, ч. 26.

**«...такі гарні, з національного боку дуже ко-
рисні листівки»**

«Свобода», Нью Йорк, ч. 127.

«цінний здобуток нашої молоді на чужині».

«Ukrainian Youth», Джерси Ситі, Спол. Держ. ч. 6.

«Прекрасні суть і дуже всім подобаються!»

Є. Й., Великий Бичків, Закарпаття.

**«Ваші листівки мені дуже подобаються,
пришліть ще 10 штук...»**

Чеська пластунка з Плзня, ЧСР.

**«Прекрасно вийшли як композицією так і ви-
данням, можете бути горді»**

С. Н., Ржевниця, ЧСР.

«Листівки прекрасні!»

Е. П., Джерси Ситі, Спол. Держави.

«Листівки чудові! Гратулюємо Вам!»

О. К., Джошіет, Спол. Держави.

«Листівки знамениті! Пізніше замовлю ще»

К. Н., Рахів, Закарпаття.

**«Прошу ласкаво вислати Ваших гарних
листівок ще...» Ю. А., Бельгія.**

«Дякую за листівки: чудові!» І. Ш., Харбін.

**«Листівки дуже подобаються, я ними просто
захоплена. Тішусь на слідуючі серії! Що тепер за-
думуєте видавати?»**

Г. М., Ключарки, Закарпаття.

Можливо, видавництво «Український Пласт» й
готувало додатковий наклад листівок та інших ви-
дань, але події, що розгорнулись в Європі на по-
чатку 1939 року, унеможливили їх випуск. Окупа-
ція чеських земель Чехословаччини Німеччиною,
а паралельно — Карпатської України Угорщиною
та початок Другої світової війни спричинили до
того, що багато унікальних видань Закарпатсько-
го Пласту (і не тільки) були знищені або втрачені.

Проте й нині заклик, що його опублікували на
рекламному проспекті, залишається актуальним:

**Свідому, патріотичну й здорову молодь ви-
ховає Пласт. Правильне пластове виховання не-
можливе без добрих фахових видань. Без пласто-
вої літератури неможливий вишкіл пластових
провідників.**

**Чужонаціональні впливи оточують нашу мо-
лодь на чужині й на Рідній Землі. Добра пластова
книжка рідною мовою сформує й збереже душу
молоді так, як того потребує Батьківщина.**

**У протизвагу чужим впливам і для поглиблен-
ня пластового знання та поширення ідеї Пласту
Т-во «Український Пласт» поставило своїм
завданням дати нашій молоді українські плас-
тові видання.**

**На ілюстрації вгорі наші видання, що вийшли
до р. 1938. Вони хутко розходяться й тепер є з
них ще тільки «Як таборувати» та серія плас-
тових листівок. Пластова діяльність мусить
бути справді корисна й гарно оформлена. Трима-
ючись цього пластового звичаю, Т-во «Україн-
ський Пласт» дбає, щоб молодь мала вартісні
видання й щоб вони гідно репрезентували себе
перед чужиною.**

За допомогу у підготовці статті висловлюю
подяку пл. сен. Юрієві Даниліву, ВБ, (Філадельфія),
пл. сен. Іванові Гоменюку, ЦМ, (Київ), пл. сен. Олі
Свідзинській (Львів), ст. пл. Христині Тинкалюк (Іва-
но-Франківськ) та проф. Миколі Мушинці (Пряшів).

¹ Згаданий примірник книги Л. Бачинського «Сліди» подарував
автору у березні 2018 р. проф. Микола Мушинка (Пряшів, Сло-
ваччина).

² Леонід Бачинський. Пластова бібліографія. Пластові видання в
Карпатській Україні 1923—1938. — Український музей в Клів-
ленді ч. 3. — Клівленд, Огайо, США, 1959. — С. 29—30.

³ Мирослав Никифорович Григоріїв (26 квітня (9 травня) 1911,
Кам'янець-Подільський, нині Хмельницької області — 7 червня
2000, Вашингтон, США) — український художник-графік, журна-
ліст (прим. автора).

⁴ Frank Jaroslaw Fursenko. Ukrainian Scouting. Plast postal issues &
badges. — Peacock Publications: Norwood, South Australlia, 2012.

ПЛАСТ

Допоможи створити нові осередки Пласту вже сьогодні

Подаруй можливість дітям і юнакам зі Сходу та Півдня України
отримати добре виховання!

Будь іскрою,
як мрієш бачити багаття

Збір коштів проводиться на сайті Спільнокошту:

biggggidea.com/project/plast/

Переказ можна здійснити з будь-якої банківської картки, незалежно від країни.

ВЕЛИКЕ ПЛЕМ'Я ЛІСОВИХ ЧОРТІВ

3-й курінь УСП, 3-й курінь УПС

СПІЛЬНОТА ПЛАСТУНІВ,
ОБ'ЄДНАНИХ РОМАНТИКОЮ, ГУМОРОМ ТА СПІВОМ,
ЩО ПРАЦЮЄ НА КОРИСТЬ УКРАЇНИ І ПЛАСТУ

ГЕЙ-ГУ! ГЕЙ-ГА!

ПЛАСТОВИЙ
ШЛЯХ

ЩОКВАРТАЛЬНИЙ ЖУРНАЛ
ПЛАСТОВОЇ ДУМКИ ТА ІНФОРМАЦІЇ

PRINTED IN USA